

บทที่ 4 ผลการศึกษา

การเสนอผลการศึกษาเรื่อง “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย : กรณีศึกษาเขื่อนภูมิพล จังหวัดตาก “ โดยการศึกษาครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาการดำเนินงานของการจัดการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการจัดการท่องเที่ยวภายในเขื่อนภูมิพล เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนวทางในการบริหารจัดการท่องเที่ยวภายในเขื่อนภูมิพล ตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น ผลการศึกษาสามารถนำเสนอได้ดังนี้ :-

4.1 ศึกษาถึงการจัดการและสภาพการณ์ของการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในเขื่อนภูมิพล โดยครอบคลุมประเด็นต่างๆ ดังนี้ :-

4.1.1 บริบทพื้นที่

4.1.2 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

4.1.3 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่

4.1.4 นโยบายและแผนการจัดการท่องเที่ยว

4.2 ข้อมูลความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเขื่อนภูมิพล

4.2.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน เหตุจูงใจในการเดินทางมาเที่ยวเขื่อนภูมิพล การรับทราบข้อมูลจากแหล่งท่องเที่ยวเขื่อนภูมิพล ขนาดของกลุ่มนักท่องเที่ยว ระยะเวลาในการพักผ่อน สถานที่ใช้พักผ่อน ความพึงพอใจต่อการใช้บริการในแหล่งท่องเที่ยว ความสนใจที่จะกลับมาท่องเที่ยวที่เขื่อนภูมิพล

4.2.2 ประสิทธิภาพและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว

4.2.3 ความคิดเห็นและทัศนคติของนักท่องเที่ยวและประเด็นที่เป็นปัญหา อุปสรรคต่อแหล่งท่องเที่ยว

4.2.3.1 ด้านความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว

4.2.3.2 ด้านปัญหา/อุปสรรคและผลกระทบที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว

4.2.4 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในเขื่อนภูมิพล

- 4.3 ข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นต่อการจัดการท่องเที่ยวในเขื่อนภูมิพล
- 4.3.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษาและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน
- 4.3.2 การมีส่วนร่วมและความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นต่อแหล่งท่องเที่ยว
- 4.3.3 ความรู้และความต้องการรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 4.4 สรุปความคิดเห็นจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ภาคเอกชน สื่อมวลชน และประชาชนในท้องถิ่น
- 4.5 สรุปข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขื่อนภูมิพลจากความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
- 4.6 วิเคราะห์ผลการศึกษาดมองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 4.7 เสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในเขื่อนภูมิพล

4.1 สภาพการจัดการและสภาพการณ์ของการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในเขื่อนภูมิพล

4.1.1 บริบทพื้นที่

ประวัติความเป็นมาของเขื่อนภูมิพล

ปัญหาการขาดแคลนพลังงานไฟฟ้าเพื่อการสาธารณูปโภค และการขยายการอุตสาหกรรมภายในประเทศ เป็นเรื่องที่ต้องขบคิดแก้ไขกันตั้งแต่ในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง สงบลง สำหรับในเขตเมืองหลวง นอกจากที่ได้ซ่อมแซมเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเดิมที่ถูกทำลายในสงครามแล้ว ได้มีการติดตั้งโรงไฟฟ้าดีเซลขึ้นตลอดระยะเวลา โรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ โรงมหรสพ และโรงแรม ส่วนใหญ่ก็ต้องลงทุนจัดหาเครื่องดีเซลผลิตไฟฟ้าของตนเอง ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ ในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 พระนครและธนบุรีในสมัยนั้นมีเครื่องผลิตไฟฟ้าได้ทั้งสิ้นเพียง 22,000 กิโลวัตต์ และเคยใช้มากที่สุดในเวลาหัวค่ำเพียง 12,700 กิโลวัตต์เท่านั้น ต่อมาเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สงบลงแล้ว ประชาชนมีความต้องการพลังงานไฟฟ้ามากขึ้น อัตราค่ากระแสไฟฟ้าก็ยังคงอยู่ในอัตราที่แพงมาก โดยเหตุผลดังกล่าวแล้ว และหลังจากได้พิจารณาปัญหาการผลิตไฟฟ้าโดยวิธีต่างๆ ทั้งด้านวิชาการ เศรษฐกิจ ทั้งในระยะสั้นและในอนาคตแล้ว รัฐบาลได้ตกลงใจที่จะทำการก่อสร้างโครงการอันธิ ตามที่กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรเป็นผู้เสนอ โดยเรียกว่า “โครงการอันธิ”

โครงการอันธิ เป็นการผลิตพลังงานไฟฟ้าโดยใช้กำลังน้ำ ด้วยการก่อสร้างเขื่อนกั้นลำน้ำปิง การก่อสร้างเบื้องต้นได้เริ่มเมื่อ พ.ศ. 2495 ต่อมาในวันที่ 25 กรกฎาคม 2500 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระปรมาภิไธยให้เป็นชื่อเขื่อนว่า “เขื่อนภูมิพล” และได้เสด็จพระราชดำเนินการวางศิลาฤกษ์การก่อสร้าง เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2504 การก่อสร้างคว้เขื่อนและ

ระบบส่งไฟฟ้าระยะแรกได้แล้วเสร็จในปี 2507 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดเขื่อนภูมิพล เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2507 โดยเขื่อนภูมิพลสามารถผลิตพลังงานไฟฟ้าได้ถึง 560,000 กิโลวัตต์ ซึ่งจะส่งไปยังจังหวัดต่างๆ ถึง 36 จังหวัด ในภาคเหนือ ภาคกลาง รวมทั้งจังหวัดพระนคร และธนบุรี ซึ่งเป็นการบรรเทาความขาดแคลน และสนองความต้องการในด้านกระแสไฟฟ้าของประชาชนและสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่จะหาโครงการที่จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจให้แก่ประเทศในด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม รวมทั้งช่วยยกระดับการอยู่ดีกินดีของประชาชน

เขื่อนภูมิพล ได้ดำเนินการก่อสร้างขึ้นถูกสร้างขึ้นเพื่อปิดกั้นลำน้ำปิง ซึ่งไหลจากตอนเหนือของจังหวัดเชียงใหม่ลงใต้ โดยผ่านไปตามพื้นที่ที่เทือกเขาต่างๆ ในประเทศไทย อยู่ห่างจากตัวจังหวัดตากไปทางทิศเหนือประมาณ 57 กิโลเมตร ตั้งอยู่บนแม่น้ำปิง ที่บริเวณเขาแก้ว อำเภอสามเงา จังหวัดตาก ปัจจุบันเขื่อนภูมิพลรวมมีกำลังผลิตติดตั้งทั้งสิ้น 743,800 กิโลวัตต์ การผลิตพลังงานไฟฟ้าเฉลี่ยประมาณปีละ 1,062 ล้านกิโลวัตต์ชั่วโมง

นอกเหนือจากการผลิตไฟฟ้าเพื่อสนองความต้องการของประเทศแล้ว ในด้านการชลประทานยังสามารถปล่อยน้ำในอ่างเก็บน้ำ ไปช่วยเหลือราษฎรในพื้นที่จังหวัดตาก กำแพงเพชร และพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยาประมาณ 3.5 ล้านไร่ รวมทั้งบรรเทาอุทกภัยในช่วงฤดูฝน และอำนวยประโยชน์ในด้านการประมงอีกด้วย ผลพลอยได้อีกประการหนึ่งก็คือ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดตาก ดังคำกราบถวายบังคมของพลเอก สุรจิต จารุเสถณี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร ในสมัยนั้นได้กราบถวายบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวาระทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์เขื่อนภูมิพล เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2504 โดยมีความสำคัญตอนหนึ่งว่า “นอกจากจะอำนวยประโยชน์ดังได้กราบบังคมทูลมาแล้ว อ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพลนี้ ยังอำนวยประโยชน์ในด้านที่จะเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลา และจะเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจได้อย่างดีด้วย” และปัจจุบันนี้เขื่อนภูมิพลมีนักท่องเที่ยวได้เข้ามาเยี่ยมชมกิจการ เดินทางมาพักผ่อนมีนักท่องเที่ยวทั้งประเภทไปเช้าเย็นกลับ และนักท่องเที่ยวที่พักค้างคืนก่อนเดินทางไปอื่นมาเยือนเป็นจำนวนมาก ซึ่งจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาแวะชมเขื่อนภูมิพลมีประมาณสองแสนกว่าคนต่อปี เนื่องจากเขื่อนภูมิพลตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสมมีระยะทางห่างจากถนนพหลโยธิน อันเป็นเส้นทางหลักของนักท่องเที่ยวที่ไปจังหวัดลำปางและจังหวัดเชียงใหม่

การเดินทางไปเขื่อนภูมิพล

ระยะทางจากกรุงเทพมหานครไปยังจังหวัดตาก 425 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางโดยรถยนต์ประมาณ 7 ชั่วโมง ไปตามทางหลวงหมายเลข 1 (พหลโยธิน) แยกซ้ายที่วังน้อย เข้าทาง

หลวงหมายเลข 32 สายบางปะอิน-นครสวรรค์ ผ่านจังหวัดกำแพงเพชร แล้วตรงเข้าจังหวัดตาก และจากตัวเมืองไปยังเขื่อนภูมิพลเป็นระยะทางอีก 61 กิโลเมตร โดยใช้เส้นทางที่สะดวกและนิยมใช้กันคือ ไปตามทางหลวงหมายเลข 1 ถึงกิโลเมตรที่ 463 จะมีทางแยกซ้ายมือเข้าเขื่อนภูมิพล ประมาณ 17 กิโลเมตร หรืออาจใช้เส้นทางหมายเลข 1107 ผ่านทางแยกไปเจดีย์ยุทธหัตถีอีก 25 กิโลเมตร

4.1.2 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

ที่ตั้ง

เขื่อนภูมิพลตั้งขวางแม่น้ำปิงที่บริเวณเขาแก้ว ตำบลยันฮี อำเภอสามเงา จังหวัดตาก ห่างจากจังหวัดตากไปทางเหนือประมาณ 57 กิโลเมตร

ตั้งอยู่ที่	ละติจูด 17 องศา 14 ลิปดา 00 ฟลิปดา เหนือ ลองจิจูด 99 องศา 03 ลิปดา 00 ฟลิปดา ตะวันออก
ทิศเหนือ	ทิศเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าฝั่งซ้ายแม่น้ำปิงและตำบล ยกบัตร
ทิศใต้	ทิศเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ตั้น ตำบลเกาะตะเกา และ ตำบลห้องฟ้า
ทิศตะวันออก	ทิศตำบลวังจันทร์ และตำบลวังหมัน
ทิศตะวันตก	ทิศตำบลบ้านนา
มีเนื้อที่	247,230 ไร่ 2 งาน 83 ตารางวา

ลักษณะภูมิประเทศ สภาพป่าและสภาพทางธรณีวิทยา

เขื่อนภูมิพลตั้งอยู่ระหว่างพื้นที่ป่า 2 ผืน คือด้านฝั่งขวาในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ตั้น มีเนื้อที่รวม 166,875 ไร่ และด้านฝั่งซ้ายในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าฝั่งซ้ายมีเนื้อที่รวม 187,500 ไร่ ซึ่งอยู่ในแนวเทือกเขาถนนธงชัย พื้นที่บริเวณโดยรอบเขื่อนภูมิพลจะมีความสูงตั้งแต่ 100-700 เมตรเศษ จากระดับน้ำทะเลปานกลาง โดยลักษณะของพื้นที่ป่าโดยรอบเขื่อนภูมิพลจะเป็นลักษณะป่าไม้เบญจพรรณ ป่าเต็งรังหรือป่าแพะ สลับตามสภาพพื้นที่ภูมิประเทศด้านธรณีวิทยาโดยทั่วไปแล้วสภาพสถานที่ตั้งเขื่อนภูมิพลนี้มีหินแกรนิตเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีเนื้อตั้งแต่ละเอียดถึงหยาบ และยังมีพวกแกรนิตดอกโต แนวของหินแกรนิตนี้ปรากฏว่าแนวเหนือใต้ การสะสมของก้อนกรวดของชั้นหินตะกอนยุคไพลชีโตซีน แสดงว่าการผุพังของชั้นหินที่ปกคลุมหินแกรนิตได้อย่างมาก นอกจากนั้นบริเวณนี้ยังปกคลุมไปด้วย หินแปร หินปูน หินทราย หินดิน-

ดาน ซึ่งมักสลับกันอยู่ บางส่วนของหินเหล่านี้ได้ถูกแปรสภาพเป็นหินอ่อน หินควอทไซต์และ หินชะนวน

ทรัพยากรสัตว์ป่า

ในปี พ.ศ. 2494 ช่วงการก่อสร้างเขื่อนภูมิพลได้มีการสำรวจทรัพยากรสัตว์ป่า พบ สัตว์ป่าขนาดใหญ่ในพื้นที่ เช่น ช้าง กวาง อีเก้ง หมูป่า วัวป่า เลียงผา จำนวนไม่มากนัก เนื่องจากการยิงสัตว์ป่าอยู่อย่างต่อเนื่อง เพราะสัตว์ป่าเหล่านี้ถูกคุกคามและไล่ล่ามาเป็นอาหาร มาเป็นระยะเวลา นาน ส่งผลมาถึงปัจจุบันสัตว์ป่าค่อนข้างเหลือน้อยในจำนวนชนิดพันธุ์และจำนวนประชากร ในแต่ละชนิดพันธุ์ สัตว์ที่ยังคงเหลืออยู่และได้รับคำยืนยันจากชาวบ้านและผู้ปฏิบัติงานที่ขึ้นไปปฏิบัติแนวกันไฟเพื่อป้องกันไฟป่าที่พบเห็นรวมทั้งรอยเท้าสัตว์ต่างๆ อยู่เสมอ อาทิ อีเก้ง หมูป่า และสัตว์สงวนที่สำคัญ คือเลียงผา ยังหลงเหลืออยู่ในเขตติดต่อกับป่าสงวนแห่งชาติฝั่งซ้าย แม่น้ำปิงและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ตื่น รวมทั้งในฝั่งขวาของแม่น้ำปิงยังมีนกจำนวนมากหลายสายพันธุ์ที่สามารถพบเห็นได้ในพื้นที่

ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของบริเวณเขื่อนภูมิพลจากการรวบรวมข้อมูลจากสถานีอุตุนิยมวิทยาเขื่อน- ภูมิพล พบว่าส่วนใหญ่ในฤดูหนาวถึงหนาวจัด โดยเฉพาะบริเวณหุบเขา และพื้นที่บนคอคบ จะมี อากาศหนาวจัด ในฤดูร้อนอากาศจะร้อน ถึงร้อนมาก จะมีอากาศร้อนอบอ้าวเกือบทั้งตอนกลางวัน และตอนกลางคืน อันเนื่องมาจากภูมิประเทศเป็นที่สูงจากระดับน้ำทะเลมาก และภูเขาที่อยู่ล้อม รอบประกอบด้วยหินแกรนิตจำนวนมาก จึงทำให้มีต้นไม้ใหญ่ขึ้นน้อย และในฤดูร้อนต้นไม้จะ ผลัดใบ ทำให้ภูเขาเป็นที่สะสมความร้อนในตอนกลางวัน และจะคายความร้อนออกมาในตอน กลางคืนดังกล่าว และในฤดูฝน ปริมาณน้ำฝนที่ตกจะไม่ค่อยแน่นอน บางปีจะมีฝนตกน้อย บางปีมี ฝนตกค่อนข้างมาก ลักษณะลมที่พัดผ่าน ในฤดูร้อนจะเป็นลมฝ่ายตะวันตกเป็นส่วนใหญ่ กำลัง อ่อนถึงค่อนข้างแรง และมีลมกระโชกแรงเป็นครั้งคราว ในฤดูฝนลมค่อนข้างสงบ ส่วนในฤดู- หนาวจะเป็นลมฝ่ายตะวันออกเป็นส่วนใหญ่ กำลังอ่อน ลมจะพัด โขยอ่อนเกือบตลอดฤดู

ในฤดูหนาวจะมีอากาศหนาว โดยได้รับอิทธิพลจากบริเวณความกดอากาศสูง หรือมวล อากาศเย็นจากประเทศจีน แผ่ซึ่มลงมาปกคลุม โดยภาคเหนือตอนบน และภาคตะวันออกเฉียง- เหนือจะได้รับผลกระทบก่อน จากนั้น 2-3 วัน จึงจะแผ่ลงมาถึงบริเวณเขื่อนภูมิพล และอำเภอ สามเงา ทำให้มีอากาศหนาวเย็นโดยทั่วไป ซึ่งเดือนที่มีอากาศหนาวจัดจะอยู่ระหว่างเดือนธันวาคม จนถึงเดือนมกราคม อุณหภูมิต่ำสุดที่วัดได้คือ 6.3 องศาเซลเซียส ในปี พ.ศ. 2542

ฤดูร้อนอากาศจะร้อนจัด โดยอุณหภูมิสูงสุดที่วัดได้ คือ 43.7 องศาเซลเซียส ในปี พ.ศ. 2541 และเดือนที่มีอากาศร้อนจัดจะอยู่ระหว่างเดือนเมษายนจนถึงเดือนพฤษภาคม และมักจะเกิดพายุฤดูร้อน มีฟ้าคะนองและลมกระโชกแรง

ฤดูฝนปริมาณน้ำฝนทั้งปีสูงสุดคือ 1489.4 มม. ในปี พ.ศ. 2512 และปริมาณน้ำฝนทั้งปีน้อยที่สุดคือ 735.4 มม. ในปี พ.ศ. 2525 ซึ่งฝนจะตกหนักและต่อเนื่องในระหว่างเดือนมิถุนายนจนถึงตุลาคม ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยที่ตกในรอบปีมีค่าอยู่ระหว่าง 100-1300 มม. มีเฉพาะบางปีที่มีค่าต่ำกว่าหรือสูงกว่านี้ แต่มีน้อยมาก แหล่งที่มาของฝนคือฝนจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จากทะเลอันดามันและมหาสมุทรอินเดีย จะพัดผ่านประเทศเมียนมาร์ เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมไปจนถึงเดือนตุลาคม นอกจากนี้ก็ยังมีฝนที่ได้รับอิทธิพลจากพายุโซนร้อนที่เกิดขึ้นในทะเลจีนใต้เป็นบริเวณกว้าง ถ้าในช่วงปีใดพายุโซนร้อนเกิดขึ้นบ่อยครั้ง และพัดผ่านเข้าประเทศไทย จึงทำให้ฝนตกบริเวณนี้มาก ซึ่งจะทำให้น้ำในอ่างเก็บน้ำในเขื่อนภูมิพลเพิ่มปริมาณสูงขึ้น ซึ่งฝนจากพายุโซนร้อนนี้จะเข้าสู่พื้นที่ในทางทิศตะวันออกเฉียงใต้และตกรุนแรงในระยะสั้น จนก่อให้เกิดน้ำหลากในลำห้วยสายต่างๆ รวมทั้งเกิดน้ำป่าไหลหลาก ซึ่งมักจะเกิดขึ้นในช่วงเดือนกันยายนและตุลาคม นอกจากนั้นยังได้รับอิทธิพลที่เกิดจากร่องความกดอากาศต่ำที่ก่อตัวในอ่าวไทย เป็นแนวพาดผ่านจากทิศตะวันออกเฉียงใต้ไปทิศตะวันตก พัดผ่านภาคกลางขึ้นภาคเหนือ ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้ฝนตกในบริเวณที่พัดผ่าน แต่ก็มีปริมาณฝนที่ไม่มากนัก

4.1.3 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่

เขื่อนภูมิพลเป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวจำนวนมากให้ความสนใจ ทั้งที่เป็นนักท่องเที่ยวทั่วไป นักเรียน นักศึกษา เข้ามาเยี่ยมชมกิจการและศึกษาหาความรู้รวมทั้งการพักผ่อนหย่อนใจ ทำให้รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่เขื่อนภูมิพลมีความหลากหลายในพื้นที่ ดังนี้

การศึกษาดูกิจการผลิตกระแสไฟฟ้าโรงไฟฟ้าเขื่อนภูมิพลและอาคารเฉลิมพระเกียรติ

เขื่อนภูมิพลเป็นเขื่อนอนเนกประสงค์แห่งแรกในประเทศไทย สร้างเป็นเขื่อนคอนกรีตรูปโค้งขนาดใหญ่ และสูงที่สุดในประเทศไทยและเอเชียอาคเนย์ มีความสูงจากฐานถึงสันเขื่อนมีรัศมีความสูง 154 เมตร มีรัศมีความโค้ง 250 เมตร ยาว 468 เมตร ความกว้างของสันเขื่อน 6 เมตร อ่างเก็บน้ำมีความจุสูงสุด 13,462 ล้านลูกบาศก์ และมีพื้นที่อ่างรวมทั้งสิ้น 318 กิโลเมตรทอดยาวไปตามแนวลำน้ำปิงเดิม เป็นระยะทางประมาณ 207 กิโลเมตรจากตัวเขื่อน มีหน้าที่เพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า ทำการชลประทาน ป้องกันน้ำท่วมและการคมนาคม เป็นเขื่อนคอนกรีตโค้งแห่งแรก และสุดท้ายที่มีอยู่ในประเทศไทย การก่อสร้างในระยะแรกประกอบด้วยงานก่อสร้าง

ตัวเชื่อมระบบส่งไฟฟ้า และอาคารโรงไฟฟ้า ซึ่งได้ติดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเครื่องที่ 1 และ 2 กำลังผลิตเครื่องละ 70,000 กิโลวัตต์ สามารถจ่ายกระแสไฟฟ้าได้เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม และ 15 มิถุนายน 2507

ต่อมาได้ติดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเครื่องที่ 3-6 กำลังผลิตเครื่องละ 70,000 กิโลวัตต์ และเครื่องที่ 7 กำลังผลิต 115,000 กิโลวัตต์ สามารถจ่ายกระแสไฟฟ้าได้ในวันที่ 11 พฤษภาคม และ 9 สิงหาคม 2510 วันที่ 25 ตุลาคม และ 19 สิงหาคม 2512 และวันที่ 18 ตุลาคม 2542 ตามลำดับ

เพื่อเป็นการยืดอายุการใช้งานของเครื่องกำเนิดไฟฟ้า กฟผ. ได้ทำการปรับปรุงเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเครื่องที่ 1-6 ทำให้มีกำลังผลิตเพิ่มขึ้นอีกเครื่องละ 6,300 กิโลวัตต์ เครื่องที่ 1 และ 2 จ่ายไฟฟ้าเข้าระบบเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2535 และพฤศจิกายน 2536 เครื่องที่ 3 และ 4 เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ และสิงหาคม 2540 เครื่องที่ 5 และ 6 เมื่อเดือนมกราคม และตุลาคม 2543

นอกจากนี้ในปี 2535 กฟผ. ได้ติดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเครื่องที่ 8 แบบสูบกลับ ขนาดกำลังผลิต 171,000 กิโลวัตต์ และก่อสร้างเขื่อนแม่ปิงตอนล่าง เพื่อใช้อ่างเก็บน้ำเป็นอ่างล่าง สามารถจ่ายไฟฟ้าเข้าระบบได้ในเดือนมกราคม 2539 ทำให้โรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนภูมิพลมีกำลังผลิตติดตั้งทั้งสิ้น 743,800 กิโลวัตต์ ให้พลังงานไฟฟ้าปีละ 1,062 ล้านกิโลวัตต์ชั่วโมง

เขื่อนแม่ปิงตอนล่างเป็นเขื่อนขนาดเล็ก ชนิดดินถมแกนดินเหนียวปิดทับหน้าด้วยหินทิ้งสร้างปิดกั้นลำน้ำปิง ห่างจากเขื่อนภูมิพลลงมาทางซ้ายน้ำ 5 กิโลเมตร ความยาวเขื่อน 200 เมตร สูง 12 เมตรจากท้องน้ำ ความกว้างสันเขื่อน 10 เมตร ระดับสันเขื่อน + 152.00 เมตร รทก. อาคารระบายน้ำเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก กว้าง 28 เมตร ยาว 144 เมตร สูง 14 เมตร ช่องระบายน้ำ 10 ช่อง กว้างช่องละ 10.5 เมตร อ่างเก็บน้ำมีความจุ 4.92 ล้านลูกบาศก์เมตร ก่อสร้างแล้วเสร็จในเดือนธันวาคม 2538 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดเขื่อน เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2538

นอกจากนี้หน่วยงานเขื่อนภูมิพลได้จัดตั้งอาคารเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบในวันที่ 5 ธันวาคม 2542 ที่ผ่านมา เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นสถานที่นำเสนอ โครงการพระราชดำริ เกี่ยวกับการชลประทาน พลังงาน สื่อสาร โครงการส่วนพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้พสกนิกรได้ทราบและนำแนวทางไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ และเป็นสถานที่เพื่อจัดแสดงประวัติการสำรวจ ออกแบบก่อสร้างเขื่อนภูมิพลในยุคนกบึก รวมทั้งสิ่งของและเรื่องราวสมัยก่อสร้างเขื่อนภูมิพลสำหรับเผยแพร่ให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป ปัจจุบันมีหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ นักเรียน นักศึกษา ให้ความสนใจมาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก

เลขหมู่.....

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สวนน้ำพระทัย

อยู่บนเส้นทางเข้าเขื่อนภูมิพล ด้านซ้ายมือเลยจากที่ทำการเขื่อนภูมิพลมาไม่มาก มีพื้นที่ประมาณ 16 ไร่ ประกอบด้วยส่วนที่เป็นสวน และส่วนที่เป็นเรือนรับรองและร้านอาหาร ส่วนประกอบที่สำคัญของสวนคือ ประติมากรรมสัมฤทธิ์ ธารน้ำพุ ชุ่มดินไม้ และชุ่มกล้วยไม้พันธุ์ไทยพื้นเมือง โครงการสวนน้ำพระทัยได้รับอนุมัติให้ใช้ตราสัญลักษณ์พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2530

เดินป่าศึกษาเส้นทางธรรมชาติ

โดยมีเส้นทางเดินป่าอยู่ในบริเวณฝั่งซ้ายและฝั่งขวาของลำน้ำปิงสำหรับให้นักท่องเที่ยวได้เลือกเดินศึกษาจำนวน 2 เส้นทาง

- ด้านฝั่งซ้ายเขื่อนภูมิพลมีระยะทาง 6 กิโลเมตร โดยมีจุดเริ่มต้นที่ห้วยแก่ง บ้านพักเขื่อนภูมิพลหมู่ที่ 2 เดินผ่านสังคมพืชป่าเต็งรังหรือป่าแพะและผ่านสภาพป่าเบญจพรรณสูง ถึงน้ำห้วยแก่ง และเดินกลับตามลำห้วยแก่งที่จุดเริ่มต้น ใช้ระยะเวลาเดินทางประมาณ 3.5 ชั่วโมง

- ด้านฝั่งขวาเขื่อนภูมิพลมีระยะทาง 3 กิโลเมตร จุดเริ่มต้นที่ริมป่าเหนือสนามกอล์ฟ หลุม 14 เดินผ่านสภาพป่าเบญจพรรณ ลัดเลาะตามลำห้วยขึ้นเนินเขาผ่านป่าดิบแล้ง แนวรอยเลื่อนของชั้นหินและจุดชมวิวิสามารถมองเห็นภาพตัวเขื่อนและอ่างเก็บน้ำ โดยเดินลงมาที่บ่อตกปลา บ้านพักเขื่อนภูมิพลหมู่ที่ 6 โดยใช้ระยะเวลาในการเดินศึกษาทั้งสิ้นประมาณ 3 ชั่วโมง

การกางเต็นท์พักแรม

บริเวณของเขื่อนแม่ปิงตอนล่าง ซึ่งเป็นเขื่อนขนาดเล็ก ชนิดดินถมแกนดินเหนียวปิดทับหน้าด้วยหินทิ้ง สร้างปิดกั้นลำน้ำปิง ห่างจากเขื่อนภูมิพลลงมาทางท้ายน้ำ 5 กิโลเมตรและบริเวณที่เปิดให้บริการกางเต็นท์พักแรมบริเวณฝั่งขวาของเขื่อนแม่ปิงตอนล่าง ซึ่งประกอบด้วยสวนเฉลิมพระเกียรติมีแปลงไม้ประดับที่จัดแต่งเป็นรูปพระปรมาภิไธยย่อ ภ.ป.ร. ลานอเนกประสงค์ ศาลาพักผ่อนริมน้ำ มีบรรยากาศใกล้เคียงกับลำน้ำปิง สวนเฉลิมพระเกียรติจึงเป็นจุดสนใจสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อนและสัมผัสบรรยากาศแบบธรรมชาติ

พายเรือคายัค (Kayak)

เนื่องจากสภาพบริเวณสองฝั่งของลำน้ำปิงจากบริเวณท้ายเขื่อนลงไปก่อนถึงบริเวณเขื่อนแม่ปิงตอนล่าง มีสภาพที่สวยงามและมีความเป็นธรรมชาติ เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวได้พายเรือคายัคเพื่อชมบรรยากาศในสองฝั่งของลำน้ำปิง ปัจจุบันทางเขื่อนภูมิพลได้มีเรือ

กะยัดจัดไว้บริการนักท่องเที่ยวจำนวน 5 ลำ และได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากและในอนาคตจะมีการเพิ่มจำนวนเรือกะยัดเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว

จักรยานเสือภูเขา

การขี่จักรยานเสือภูเขาชมบริเวณรอบๆ เขื่อนภูมิพล เพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งของการพักผ่อนในเขื่อนภูมิพล ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถใช้เส้นทางขี่จักรยานเพื่อท่องเที่ยวในส่วนห้วยงานและบ้านพักชมสวนดอกไม้ ภูมิทัศน์ของชาวเขื่อน ซึ่งมีระยะทางเกือบ 5 กิโลเมตร โดยใช้เวลาประมาณ 15-25 นาที และเส้นทางดังกล่าวเป็นเส้นทางที่เป็นเนินเขา สลับกับทางเรียบ และผ่านสวนดอกไม้ สวนต้นสนที่อยู่ริมแม่น้ำปิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาเช้าและในช่วงเย็นได้สัมผัสกับอากาศที่บริสุทธิ์และถือได้ว่าเป็นออกกำลังกายพร้อมกับซึมซับบรรยากาศธรรมชาติไปด้วย ปัจจุบันมีจักรยานไว้บริการนักท่องเที่ยวจำนวน 10 คัน และเมื่อในปี 2545 ที่ผ่านมานี้ หน่วยงานเขื่อนภูมิพล ได้จัดแข่งขันกีฬาจักรยานเสือภูเขา โดยใช้เส้นทางภายในเขื่อนภูมิพลและเส้นทางบริเวณรอบนอกเขื่อนภูมิพลจัดแข่งขันกีฬาเสือภูเขาซึ่งได้รับการตอบรับที่ดีว่าเป็นสนามที่มีความท้าทายความสนใจจากนักกีฬาทั่วประเทศเหมือนกัน

ล่องทะเลสาบแม่ปิง

นอกจากศึกษาดูกิจการการผลิตกระแสไฟฟ้าและตัวเขื่อนแล้ว อ่างเก็บน้ำเหนือเขื่อนที่มีขนาดกว้างใหญ่ไพศาลทอดไปตามแม่น้ำปิงยาวไปจนถึงอำเภอ คอยเต่า มักจะเรียกกันว่าทะเลสาบแม่ปิง นักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งจึงนิยมมาล่องเรือขนาดใหญ่หรือเรือแพ ซึ่งเป็นการล่องเรือหรือล่องแพ (มีเรือจูง) จากหน้าเขื่อนเพื่อชมทิวทัศน์ของทะเลสาบหรือไปกางเต็นท์พักผ่อนตามเกาะเล็ก เกาะน้อยของทะเลสาบ เพื่อชมพระอาทิตย์ขึ้นและตก รวมทั้งเล่นน้ำหรือตกปลา

จากหน้าเขื่อนสามารถเดินเรือหรือล่องแพขึ้นไปจนถึง อำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ เป็นระยะทางทั้งสิ้น 140 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 24 ชั่วโมง แต่ในช่วงหน้าแล้งบางปีน้ำในอ่างเก็บน้ำจะน้อยจนไม่สามารถไปถึงคอยเต่าได้ นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปถึงคอยเต่า มักต้องรถจากคอยเต่าไปเที่ยวทางจังหวัดเชียงใหม่ ไม่นั่งเรือย้อนกลับมาที่หน้าเขื่อนอีก ส่วนนักท่องเที่ยวที่ไปเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย หรือแม่ฮ่องสอนแล้ว ขากลับก็นิยมมาล่องเรือที่คอยเต่าล่องมาถึงหน้าเขื่อนภูมิพล เป็นเส้นทางหนึ่งในทางเลือกของนักท่องเที่ยวก่อนเดินทางกลับกรุงเทพฯ

ลักษณะของทะเลสาบแม่ปิงจะเป็นอ่างน้ำกว้างใหญ่สลับกับช่วงที่เป็นช่องน้ำแคบ ช่วงที่เป็นอ่างน้ำใหญ่มีสี่บริเวณใหญ่ๆ นับจากเหนือเขื่อนขึ้นไป คือ อ่าง 1 อ่าง 2 อ่าง 3 และอ่างสุดท้ายคืออ่างคอยเต่า สำหรับสถานที่ที่นักท่องเที่ยวนิยมแวะท่องเที่ยวตามอ่างต่างๆ มี ดังนี้ :-

- พระพุทธบาทคอยเขาหนาม อยู่ในอ่าง 1 เป็นเกาะกลางน้ำอยู่ห่างจากหน้าเขื่อนประมาณ 6 กิโลเมตร มีบันไดคอนกรีตขึ้นไปบนยอดคอย ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานรอยพระพุทธบาท และสามารถมองเห็นวิวของทะเลสาบเป็นมุมกว้าง รวมทั้งยังเป็นจุดศูนย์กลางพระพุทธศาสนาของชุมชนชาวแพที่อาศัยอยู่ในอ่างเก็บน้ำ

- คอยพ่อหลวง อยู่ในอ่าง 1 เป็นภูเขาซึ่งมีหน้าผาสูงชัน เป็นแหลมยื่นกั้นระหว่างอ่าง 1 กับอ่าง 2 คอยพ่อหลวงเป็นที่นับถือของคนทั่วไป เมื่อผ่านบริเวณนี้จะต้องไหว้แสดงความเคารพ เมื่อเข้าไปใกล้จะเห็นถ้ำขนาดใหญ่บริเวณหน้าผาทั้งสามด้าน ปากถ้ำหน้าผาด้านเหนือเรียกว่า “ประตูเชียงใหม่” ด้านใต้เรียกว่า “ประตูสยาม” และด้านตะวันตกเรียกว่า “ประตูอังวะ” ไม่สามารถขึ้นไปดูได้

- เขาคันเบ็ด อยู่ในอ่าง 2 เป็นแท่งหินขนาดใหญ่ ตั้งตระหง่านอยู่ริมทะเลสาบ ขึ้นฝั่งไปชมไม่ได้ ซึ่งมีเรื่องเล่าเป็นนิทานพื้นบ้านที่เล่าต่อกันมาในพื้นที่นี้ว่า น้ำปิงบริเวณเขาคันเบ็ดมีปลาเทโพชุมมาก จึงมีชายหนุ่มมานั่งตกปลาระหว่างคนกับปลา ทำให้คันเบ็ดหัก กลายเป็นเขาคันเบ็ด ส่วนปลากระเด็นไปติดผาหิน เรียกว่า ผาเตี๊ยะ (เตี๊ยะคือชื่อท้องถิ่นของปลาเทโพ) ส่วนปลายคันเบ็ดอีกข้างหนึ่งกระเด็นไปตกเป็นเขาคันเบ็ดน้อยใน อำเภอเถิน จังหวัดลำพูน

- เขาพระพุทธบาทท่าเสาหรือท่าฮ้าว อยู่ในอ่าง 2 บนยอดเขาซึ่งมีหน้าผาสูงชัน ขึ้นไปชมไม่ได้

- ผาอาบนาง อยู่ในอ่าง 3 เป็นหน้าผาสูงชันมาก มีตำนานว่าเมื่อพระนางจามเทวีวงศ์เดินทางมาถึงบริเวณนี้ มีสาวใช้คนหนึ่งป่วยและตาย พระนางจึงให้ฝังศพไว้ แล้วพระนางปรารถนาจะสร้างน้ำชำระสระพระเกศาจึงอธิษฐานขอน้ำจากเทพยดา พอสิ้นคำอธิษฐานก็ปรากฏน้ำไหลลั่งลงมาจากหน้าผา จึงได้ชื่อว่า ผาอาบนาง

- พระธาตุแก่งสร้อย อยู่ในอ่าง 3 เป็นพระธาตุเจดีย์สี่ทอง ซึ่งสร้างใหม่ครอบองค์เจดีย์เก่าที่หักพังไปเหลือเพียงครึ่งองค์ เจดีย์อยู่บนยอดเขา ซึ่งเป็นจุดชมวิวมองเห็นทะเลสาบท่ามกลางทิวเขา สลับซับซ้อน กรมศิลปากรสันนิษฐานว่าบริเวณนี้ น่าจะเป็นเมืองหน้าด่านสำคัญของแคว้นหรือรัฐไชย (ลำพูน) เมื่อ 800 ปีมาแล้วที่มีชื่อว่า “เวียงสร้อย” เพราะการคมนาคมในอดีตนั้นจะต้องเดินทางมาตามลำน้ำปิงนี้ เวียงสร้อยมีความเจริญรุ่งเรืองมาก มีวัดวาอารามจะปรากฏให้เห็นบ้างเมื่อน้ำในอ่างลดลงมากๆ แต่ปัจจุบันที่ยังหลงเหลืออยู่ที่ชัดเจนมากที่สุดก็คือพระธาตุแก่งสร้อยแห่งนี้ แต่

เนื่องจากพระธาตุแก่งสร้อยอยู่ไกลจากหน้าเขื่อนมาก การเดินทางโดยแพมักมาถึงในตอนเช้าของอีกวันหนึ่ง และจากจุดนี้ใช้เวลาเพียง 2-3 ชั่วโมงก็ถึงคอยเต่า

- ถ้าข้างร่อง อยู่ในอ่าง 3 เชื่อกันว่าเคยเป็นที่ประทับแรมของพระนางเจ้าจามเทวีวงศ์ เมื่อครั้งที่ล่องแม่น้ำปิงผ่านเมืองตากไปสู่หริภุญไชย บริเวณนี้เคยเป็นที่ประทับของพระเจ้าตากสินด้วย เป็นถ้ำตื้นๆ ไม่ใหญ่นัก เป็นที่ประดิษฐานศาลเจ้าแม่จามเทวีวงศ์ พระพุทธรูป และที่ตั้งของศาลาไม้ทรงไทยภาคเหนือ รวมทั้งมีหินงอก หินย้อยมากมาย เป็นจุดที่นิยมจอดให้นักท่องเที่ยวลงเล่นน้ำและบางเรือ/แพมีบานาน่าโบ๊ตให้เล่นบริเวณนี้

4.1.4 นโยบายการท่องเที่ยวของเขื่อนภูมิพล

เขื่อนภูมิพลเป็นหน่วยงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) สังกัดในสายงานรองผู้ว่าการ โรงไฟฟ้าพลังน้ำ ซึ่งมีภารกิจหลักในการดำเนินการสำรวจ ด้านวิศวกรรม การก่อสร้าง การผลิตและจ่ายกระแสไฟฟ้า บำรุงรักษาโรงไฟฟ้า เขื่อนอ่างเก็บน้ำ อาคารสถานที่ และอุปกรณ์ประกอบ โดยการดำเนินการดังกล่าวคำนึงถึงผลกระทบต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อม แต่ในสถานการณ์ที่ผ่านมาประเทศไทยอยู่ในภาวะเศรษฐกิจที่ถดถอย จึงมีนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลที่ใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวภายในประเทศ ซึ่งในปัจจุบันรายได้ที่เป็นเม็ดเงินสำคัญและเป็นรายได้หลักของประเทศมาจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยว จากสถานะดังกล่าวขอมส่งผลให้สถานะของ กฟผ. ต้องประสบปัญหาภาวะเศรษฐกิจดังกล่าว จึงทำให้การดำเนินงานของ กฟผ. และหน่วยงานเขื่อนภูมิพล จำเป็นต้องหาแนวทางในการลดค่าใช้จ่าย ลดการลงทุนต่างๆ รวมทั้งชะลอโครงการที่ไม่จำเป็นเร่งด่วน ในขณะที่เดียวกันต้องแสวงหาช่องทางธุรกิจ โดยพัฒนาธุรกิจจากการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดรวมทั้งเป็นการสนองรับนโยบายของรัฐบาล โดยเฉพาะการพัฒนาการท่องเที่ยวที่หน่วยงานในสังกัดต้องการดำเนินงานธุรกิจท่องเที่ยวภายในสายงานเป็นไปตามคำสั่ง รวน. ที่ ค. 25/2544 ลงวันที่ 26 กันยายน 2544 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารธุรกิจท่องเที่ยวสายงานรองผู้ว่าการ โรงไฟฟ้าพลังน้ำ เพื่อมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานธุรกิจท่องเที่ยวของสายงานให้ไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีความพร้อมในการแข่งขันอย่างเสรี ซึ่งกำหนดนโยบายให้เขื่อนที่อยู่ในสายงาน ดำเนินการศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรที่มีอยู่ จัดทำแผนกลยุทธ์ในการปรับปรุงและพัฒนาธุรกิจพัฒนารูปแบบและแนวทางการดำเนินงานภายในองค์กรและหน่วยงานให้สอดคล้องกับเชิงธุรกิจมากยิ่งขึ้น ดังนั้นเขื่อนต่างๆ ที่อยู่ในสังกัดในสายงานรองผู้ว่าการ โรงไฟฟ้าพลังน้ำต่างพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเพื่อปฏิบัติตามนโยบายด้านการพัฒนาธุรกิจของสายงานรองผู้ว่าการ

โดยหน่วยงานเอกชนภูมิพล ได้ดำเนินการด้านพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว ปรับปรุงพัฒนาทรัพยากรที่มีอยู่ บุคลากร และระเบียบวิธีปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับการดำเนินงานเชิงธุรกิจของสายงาน อย่างต่อเนื่องมาตลอดระยะเวลา 3-4 ปีที่ผ่านมา ซึ่งนโยบายการดำเนินงานและวิสัยทัศน์ของหน่วยงานเอกชนภูมิพล (แผนปฏิบัติการเอกชนภูมิพล 2546) สามารถสรุปได้ คือ ด้านวิสัยทัศน์ในการดำเนินการด้านผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าให้เป็นหน่วยงานชั้นนำด้านไฟฟ้าพลังน้ำ โดยคำนึงถึงสังคมและสิ่งแวดล้อม และมีนโยบายการดำเนินงานเป็นหน่วยงานอยู่ร่วมกับสังคมและชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งจะต้องปฏิบัติภารกิจหลักด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมกิจกรรมเพื่อสร้างประโยชน์จากอ่างเก็บน้ำ และการปฏิบัติงานต้องเป็นไปโดยมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงประโยชน์ของสังคมเป็นหลัก บำรุงรักษาและปลูกป่าให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์ ส่งเสริมอาชีพราษฎรรอบอ่างเก็บน้ำ ด้านการทำประมง ด้านชีวิต ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติและระบบนิเวศ ซึ่งกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2546 ดังนี้

วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานพัฒนาธุรกิจ

1. เพื่อใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
2. เพื่อปรับปรุงและพัฒนาทรัพยากร บุคลากร และระเบียบวิธีปฏิบัติ ให้มีความพร้อมและสามารถดำเนินงานในเชิงธุรกิจได้มากยิ่งขึ้น
3. เพื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริมให้เอกชนภูมิพล เป็นศูนย์กลางข้อมูลการท่องเที่ยวในภาคเหนือตอนล่าง ให้เป็นที่รู้จักทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ
4. เพื่อเสริมสร้างทัศนคติของนักท่องเที่ยวและเยาวชน ให้มีความมุ่งมั่นและร่วมกันรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

เป้าหมายในการดำเนินงานในปี 2546

1. สามารถทำรายได้จากการดำเนินงานธุรกิจท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ในปีงบประมาณปี 2546
2. ดำเนินการแจกแบบสำรวจความพึงพอใจไม่น้อยกว่าไตรมาสละ 100 ชุด และนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่สามารถดำเนินการได้
3. พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะ พร้อมทั้งจะรองรับงานธุรกิจที่จะขยายตัวต่อไปในอนาคต
4. จัดให้มีการประชาสัมพันธ์ความพร้อม ในการให้บริการนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ไม่น้อยกว่าปีละ 3 รูปแบบ
5. จัดให้มีการเดินป่าศึกษาเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ไม่น้อยกว่าปีละ 10 คณะ

6. ปรับปรุง พัฒนาระเบียบและวิธีปฏิบัติ ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานในเชิงธุรกิจ
7. จัดให้มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในบริเวณเขื่อนภูมิพล
8. ดำเนินการให้เขื่อนภูมิพล มีข้อมูลการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดตาก และจังหวัดใกล้เคียง

4.2 ข้อมูลความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเขื่อนภูมิพล

4.2.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในลักษณะข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว ได้แก่ เพศ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน เหตุจูงใจในการเดินทางมาเที่ยวเขื่อนภูมิพล การรับทราบข้อมูลจากแหล่งท่องเที่ยวเขื่อนภูมิพล ขนาดของกลุ่มนักท่องเที่ยว ระยะเวลาในการพักผ่อน สถานที่ใช้พักผ่อน ความพึงพอใจต่อการใช้บริการในแหล่งท่องเที่ยว ความสนใจที่จะกลับมาท่องเที่ยวที่เขื่อนภูมิพล

ลักษณะข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จากการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างจากนักท่องเที่ยว จำนวน 150 คน สามารถสรุปลักษณะข้อมูลทั่วไปได้ดังตาราง 4.1 ดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

เพศ (N=150)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	79	52.7
หญิง	71	47.3
อายุ (N=150)		
ไม่เกิน 20 ปี	16	10.7
21-30 ปี	45	30.0
31-40 ปี	41	27.3
41-50 ปี	40	26.7
มากกว่า 50 ปี ขึ้นไป	8	5.3
อาชีพ (N=150)		
นักเรียน/นักศึกษา	29	19.3
รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	65	43.3

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว (ต่อ)

เพศ (N=150)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พนักงานบริษัท	29	19.3
แม่บ้าน/พ่อบ้าน	4	2.7
รับจ้างทั่วไป	11	6.7
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	11	7.3
อื่นๆ	2	1.3
ระดับการศึกษา (N=150)		
ระดับประถมศึกษา	5	3.3
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	5	3.3
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	16	10.7
อนุปริญญา/ปวส./ปวท.	17	11.3
ปริญญาตรี	88	58.7
สูงกว่าปริญญาตรี	19	12.7
อื่นๆ	-	-
รายได้ (N=150)		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	32	21.3
5,000 – 10,000 บาท	30	20.0
10,001 – 15,000 บาท	21	14.0
15,001 – 20,000 บาท	37	24.7
มากกว่า 20,000 บาท	38	25.3

จากตารางที่ 4.1 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวจำนวน 150 คน พบว่านักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 150 คน เป็นนักท่องเที่ยวเพศชาย ร้อยละ 52.7 เพศหญิง ร้อยละ 47.3 เป็นสัดส่วนร้อยละที่ใกล้เคียงกัน

สำหรับอายุของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวมีอายุระหว่าง 21-30 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.0 รองลงมาเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.3 กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.7 ตามลำดับ ซึ่งกลุ่มอายุนักท่องเที่ยว

ดังกล่าวอยู่ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวน้อยที่สุดก็คือ กลุ่มอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 5.3

กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 44.6 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาเป็นพนักงานบริษัท และนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 19.3 ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 7.3 รับจ้างทั่วไปร้อยละ 6.7 เป็นแม่บ้าน/พ่อบ้าน ร้อยละ 2.7 และประกอบอาชีพ อื่นๆ คือ แพทย์ ผู้ช่วยนักวิจัย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 เป็นที่น่าสังเกตว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาเที่ยวเชื่อมภูมิภาคส่วนใหญ่ มีอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ และรองลงมาคือพนักงานบริษัทและนักเรียน/นักศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากเชื่อมภูมิภาคนอกจากจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแล้วยังเป็นสถานที่สำหรับจัดอบรมสัมมนา และให้ความรู้เกี่ยวกับกิจการการผลิตกระแสไฟฟ้า ซึ่งเป็นที่สนใจสำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้สำหรับหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ บริษัทเอกชน รวมทั้งนักเรียน/นักศึกษา ที่สนใจมาศึกษาและดูงาน

สำหรับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 58.7 รองลงมาจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 12.7 จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส./ปวท. ร้อยละ 11.3 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 10.7 และกลุ่มตัวอย่างที่จำนวนน้อยที่สุดเท่าๆ กันคือ จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และประถมศึกษา ร้อยละ 3.3

รายได้ของกลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ พบว่ามีรายได้มากกว่า 20,000 คิดเป็นร้อยละ 25.3 รองลงมามีรายได้ 15,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 24.7 มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 ร้อยละ 20.0 มีรายได้ 5,000-10,000 บาท ร้อยละ 14.7 มีรายได้ 10,001-15,000 บาท ร้อยละ 14.0 และไม่ตอบคำถามจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มีเหตุจูงใจหรือวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาเชื่อมภูมิภาค

สาเหตุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ท่องเที่ยว/พักผ่อน	85	56.73
ติดต่อธุรกิจ	1	0.7
ติดต่อราชการ	5	3.3
ทัศนศึกษา/อบรม/สัมมนา	46	30.7
เยี่ยมญาติ/เพื่อน	5	3.3

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มีเหตุจูงใจหรือวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาเยือนภูมิพล (ต่อ)

สาเหตุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การกีฬา	2	1.3
ศึกษารัฐธรรมนูญ	2	1.3
ทางผ่าน	4	2.7
รวม	150	100

เหตุจูงใจหรือวัตถุประสงค์ของนักท่องเที่ยวในการมาท่องเที่ยวเยือนภูมิพลครั้งนี้ พบว่ามีเหตุจูงใจหรือวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยว/พักผ่อน จำนวนร้อยละ 56.7 วัตถุประสงค์เพื่อทัศนศึกษา/อบรม/สัมมนา ร้อยละ 30.7 วัตถุประสงค์เพื่อติดต่อราชการและเยี่ยมญาติ/เพื่อน มีจำนวนและร้อยละเท่าๆ กัน คือ ร้อยละ 3.3 วัตถุประสงค์เป็นทางผ่านจำนวนร้อยละ 2.7 วัตถุประสงค์เพื่อการกีฬาและศึกษารัฐธรรมนูญมีจำนวนและร้อยละเท่าๆ กัน คือ ร้อยละ 1.3 และวัตถุประสงค์เพื่อติดต่อบุรุษกิจมีจำนวนน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 0.7

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวน ร้อยละของนักท่องเที่ยวที่รับทราบข้อมูลจากแหล่งท่องเที่ยว

จากแหล่ง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ญาติ/เพื่อน แนะนำ	86	57.3
สื่อทางวิทยุ/โทรทัศน์	16	10.7
บริษัทหรือองค์กรการท่องเที่ยว	9	6.0
เทคโนโลยีสารสนเทศ	12	8.0
หนังสือพิมพ์/วารสารต่างๆและวารสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	27	18.0
รวม	150	100

กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รับทราบข้อมูลการท่องเที่ยวของเยือนภูมิพลจากคำแนะนำของญาติ/เพื่อน แนะนำ คิดเป็นร้อยละ 57.3 รองลงมาทราบข้อมูลจากหนังสือพิมพ์/วารสารต่างๆ และวารสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ร้อยละ 18.0 ทราบข้อมูลจากสื่อทางวิทยุ/โทรทัศน์ 10.7 ทราบจากเทคโนโลยีสารสนเทศ ร้อยละ 8.0 และทราบข้อมูลจากบริษัทองค์กรการท่องเที่ยว น้อยที่สุดคือร้อยละ 6.0

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวน ร้อยละ ขนาดของกลุ่มนักท่องเที่ยว

ขนาดกลุ่ม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มาลำพังเพียงคนเดียว	3	2.0
มาเป็นกลุ่ม (จำนวน 2-8 คน)	41	27.3
มาเป็นกลุ่ม/คณะ (จำนวน 10 คนขึ้นไป)	106	6.0
รวม	150	100

สำหรับขนาดของกลุ่มที่ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยวเขื่อนภูมิพลในครั้งนี้พบว่า กลุ่มสมาชิกส่วนใหญ่จะมาเป็นกลุ่ม/คณะ จำนวน 10 คนขึ้นไป ร้อยละ 70.7 รองลงมา กลุ่มสมาชิกจำนวน 2-8 คน ร้อยละ 27.3 และเดินทางมาท่องเที่ยวลำพังเพียงคนเดียว ร้อยละ 2.0

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวน ร้อยละของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ใช้เวลาในการพักผ่อนในเขื่อนภูมิพล

ระยะเวลาพักผ่อน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้ค้างคืน	42	28.0
ค้างคืน 1 คืน	74	49.3
ค้างคืน 2 คืน	30	20.0
ค้างมากกว่า 2 คืน	4	2.7
รวม	150	100

จากการสำรวจพบว่านักท่องเที่ยวที่มาเขื่อนภูมิพลนิยมพักค้างคืน 1 คืน ร้อยละ 49.3 มีนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้ค้างคืน ร้อยละ 28.0 นักท่องเที่ยวที่พักค้างคืน 2 คืน ร้อยละ 20.0 และมีนักท่องเที่ยวพักค้างคืนมากกว่า 2 คืน เพียงร้อยละ 2.7 จากการสอบถามเพิ่มเติมพบว่าสาเหตุที่นักท่องเที่ยวที่พักค้างแรม 1 คืน เนื่องจากต้องการสัมผัสบรรยากาศธรรมชาติในตอนเช้าในแหล่งท่องเที่ยวและเยี่ยมชมกิจการของเขื่อนภูมิพลในวันต่อไปแล้วเดินทางกลับและสาเหตุที่นักท่องเที่ยวไม่ได้ค้างคืน เนื่องจากเข้ามาเยี่ยมชมกิจการของเขื่อนภูมิพลแล้วมีโปรแกรมท่องเที่ยวที่อื่นต่อไป อีกสาเหตุหนึ่งเนื่องจากเป็นทางผ่านที่แวะเข้ามาท่องเที่ยวและรับประทานอาหารกลางวันแล้วเดินทางต่อ

ตารางที่ 4.6 สถานที่ใช้พักผ่อนในการมาท่องเที่ยวเขื่อนภูมิพลในครั้งนี้

สถานที่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
บ้านพักเรือนรับรองเขื่อนภูมิพล	58	38.7
เต็นท์	2	1.3
เรือ/แพ บริการในอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพล	49	32.7
บ้านญาติ/เพื่อน	4	2.7
รีสอร์ท/โรงแรม บริเวณใกล้เคียง	10	6.7
วัด/โรงเรียน	-	-
ไม่ตอบคำถาม	27	18.0
รวม	150	100

จากการสำรวจพบว่าสถานที่นักท่องเที่ยวเลือกใช้ในการพักผ่อนในการมาท่องเที่ยวเขื่อนภูมิพลครั้งนี้ นักท่องเที่ยวเลือกสถานที่พักผ่อนที่บ้านพักรับรองของเขื่อนภูมิพลมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.7 รองลงมาพักผ่อนในเรือ/แพ ในอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพล โดยนักท่องเที่ยวที่พักผ่อนในแพให้เหตุผลว่าต้องการชมทะเลสาบเม่งปึง และท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในอ่างเก็บน้ำบริเวณ ร้อยละ 32.7 พักแรมที่รีสอร์ท/โรงแรม บริเวณใกล้เคียงกับเขื่อนภูมิพล ร้อยละ 6.7 พักบ้านญาติ/เพื่อนของตนเอง ร้อยละ 2.7 พักแรมโดยใช้เต็นท์ ร้อยละ 1.3 และมีนักท่องเที่ยวที่ไม่ตอบคำถามในข้อนี้ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 เนื่องจากเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวเขื่อนภูมิพลแต่ไม่ได้ค้างคืน และยังมีสาเหตุที่ไม่ได้พักค้างแรมที่บ้านพักรับรองเขื่อนภูมิพล เนื่องจากบ้านพักรับรองเขื่อนภูมิพลไม่เพียงพอต่อการให้บริการในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวและมีปัญหาในการติดต่อการจองบ้านพักรับรองที่ติดต่อยากและที่พักมักจะเต็มเสมอ

ตารางที่ 4.7 ความพึงพอใจต่อการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเขื่อนภูมิพล

(สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

เหตุผล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
บรรยากาศประทับใจในการท่องเที่ยว	115	76.7
กิจกรรมที่จัดขึ้นสนุกสนานประทับใจ	42	28.0
ได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่	48	32.0
ได้มีโอกาสศึกษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	67	44.7

ตารางที่ 4.7 ความพึงพอใจต่อการใช้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเขื่อนภูมิพล (ต่อ)

(สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

เหตุผล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
แหล่งท่องเที่ยวมีสภาพสมบูรณ์ สวยงามตามธรรมชาติ	101	67.3
อื่นๆ	12	8.0
รวม	385	256.7

จากการสำรวจความพึงพอใจต่อการใช้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเขื่อนภูมิพล พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อบรรยากาศในแหล่งท่องเที่ยวและประทับใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.7 รองลงมานักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวเขื่อนภูมิพลยังมีสภาพสมบูรณ์ สวยงามตามธรรมชาติ ร้อยละ 67.3 นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสศึกษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 44.7 นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่ในการมาเที่ยวเขื่อนภูมิพลครั้งนี้ ร้อยละ 32.0 มีกิจกรรมที่จัดขึ้นสนุกสนานประทับใจนักท่องเที่ยวคิดเป็น ร้อยละ 28.0 และอื่นๆ ร้อยละ 8.0 คือ มีบรรยากาศในช่วงเช้าที่น่ายังเป็นสถานที่พักผ่อนที่มีอากาศบริสุทธิ์และสงบ เป็นต้น

ตารางที่ 4.8 ความสนใจจะกลับมาท่องเที่ยวที่เขื่อนภูมิพล

เหตุผล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สนใจ	147	98.0
ไม่สนใจ	3	2.0
รวม	150	100

จากการสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวสนใจจะเดินทางกลับมาท่องเที่ยวที่เขื่อนภูมิพลอีกครั้งถึงร้อยละ 98.0 มีนักท่องเที่ยวที่ไม่สนใจจะกลับมาท่องเที่ยวที่เขื่อนภูมิพลเพียงร้อยละ 2.0 เท่านั้น ซึ่งผลสำรวจแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวมีความประทับใจในสถานที่ท่องเที่ยวเขื่อนภูมิพล และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่สนใจที่จะกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้ง

4.2.2 ข้อมูลด้านประสบการณ์และความรู้ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 4.9 แสดงจำนวนและร้อยละด้านประสบการณ์ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว

เหตุผล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มีประสบการณ์	105	70.0
ไม่มีประสบการณ์	45	30.0
รวม	150	100

จากการสำรวจด้านประสบการณ์ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศคิดเป็น ร้อยละ 70 ไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศร้อยละ 30

ตารางที่ 4.10 การรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในเขื่อนภูมิพลมาก่อน

เหตุผล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทราบ	74	49.3
ไม่ทราบ	76	50.7
รวม	150	100

ด้านการรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในเขื่อนภูมิพลมาก่อนที่จะเดินทางมาท่องเที่ยว นั้น จากการสำรวจพบว่านักท่องเที่ยวไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาก่อน คิดเป็นร้อยละ 50.7 และทราบข้อมูลมาก่อนร้อยละ 49.3

ตารางที่ 4.11 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยว จำแนกตามระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ระดับความรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความรู้น้อย (0-3)	12	8.0
ความรู้ปานกลาง (4-7)	89	59.3
ความรู้ดี (ตั้งแต่ 8 ขึ้นไป)	49	32.6
รวม	150	100

$$\bar{X} = 2.49 \quad SD. = 0.64$$

จากการศึกษาประเด็นความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวจำนวน 150 คน พบว่า นักท่องเที่ยวได้คะแนนรวมแตกต่างกันไป ดังแสดงในตารางที่ 4.11 โดยสรุป นักท่องเที่ยวมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับระดับปานกลาง จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 59.3 มีความรู้ระดับดี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 32.6 และมีความรู้ต่ำ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0

เมื่อพิจารณาคำขนิมิตเลขคณิตแล้วมีค่าอยู่ที่ 2.49 และมีค่าเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.64 จึงพบว่าระดับความรู้ของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.12 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยว จำแนกตามระดับคะแนนรวม เรื่อง ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คะแนนรวม (คะแนน)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3	12	8.0
4	9	6.0
5	15	10.0
6	29	19.3
7	36	24.0
8	35	23.3
9	14	9.3
รวม	150	100

4.2.3 ข้อมูลความคิดเห็นและทัศนคติของนักท่องเที่ยวและประเด็นที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อแหล่งท่องเที่ยวภายในเขื่อนภูมิพล

4.2.3.1 ด้านความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว

จากการผลสำรวจในด้านความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่อาจเป็นประเด็นปัญหาอุปสรรคต่อแหล่งท่องเที่ยวเขื่อนภูมิพลมีผลการสำรวจตามรายละเอียดในตาราง 4.13

4.13 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวภายในเขื่อนภูมิพล

ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ความสวยงาม โดยรอบและสภาพภูมิทัศน์	4.15	0.74	มาก
2. ความหลากหลายของ ทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่ (ทางชีวภาพ พรรณพืช/ ทรัพยากรสัตว์ป่า) ความหลากหลายของทรัพยากร	3.71	0.80	มาก
3. ความเหมาะสมของการใช้พื้นที่	3.88	0.79	มาก
4. ความสะดวก/สภาพของเส้นทาง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	3.91	0.79	มาก
5. ความปลอดภัยในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว	3.92	0.76	มาก
6. ความชัดเจนของป้ายบอกทาง	3.59	0.92	มาก
7. การให้บริการของรถ/เรือ บริการไปยังแหล่งท่องเที่ยว	3.43	0.81	มาก
8. จำนวนเจ้าหน้าที่/วิทยากร/ผู้ให้การดูแลแนะนำนักท่องเที่ยว	3.31	0.94	ปานกลาง
9. ความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่/ วิทยากร/ผู้ให้บริการของ ข้อมูลในพื้นที่ท่องเที่ยว	3.63	0.85	มาก
10. การสื่อความหมายและระบบ การให้ความรู้ (การให้คำแนะนำ แหล่งท่องเที่ยว/การปฏิบัติตัว/การรักษาสิ่งแวดล้อม/ พืชพรรณและสัตว์ป่า/กิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่	3.45	0.92	มาก
11. ศูนย์บริการข้อมูล/ฝ่ายประชาสัมพันธ์	3.43	0.90	มาก
12. การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว	3.29	0.86	ปานกลาง

ด้านความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	แปลผล
13. การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว (ความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี/การให้ข้อมูลข่าวสารแหล่ง ท่องเที่ยว)	3.45	0.94	มาก
14. การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว (ขายอาหาร/สินค้าที่ระลึก/ มัคคุเทศก์)	3.25	0.95	ปานกลาง

ที่มา : จากการสำรวจ

จากการสำรวจพบว่านักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 150 คน มีความคิดเห็นและทัศนคติด้านความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวภายในเขื่อนภูมิพล โดยแยกเป็น

- ด้านความสวยงามของสภาพภูมิทัศน์โดยรอบมีความพร้อมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.15) ด้านความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.71) เช่น ความหลากหลายทางพืชพรรณและยังมีพันธุ์ไม้ที่สนใจอีกมาก ด้านความเหมาะสมของการใช้พื้นที่อยู่ในระดับความพร้อมมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.88)

- ด้านความสะดวก สภาพของเส้นทางในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความพร้อมมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.91) แต่ยังมีบางจุดที่นักท่องเที่ยวได้เสนอแนะให้ปรับปรุง คือ เส้นทางเดินทางจาก กิโลเมตรที่ 463 เส้นทางหลวง หมายเลข 1 แยกซ้ายเข้ามาเส้นทางเข้าเขื่อนภูมิพลอีกประมาณ 17 กิโลเมตร ระยะทางดังกล่าวควรติดไฟแสงสว่าง เนื่องจากตลอดเส้นทางไม่มีแสงสว่างเกรงจะเกิดอันตรายและอุบัติเหตุ ด้านความปลอดภัยในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวมีความพร้อมมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.92) ความชัดเจนของป้ายบอกทางชัดเจนมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.59) การให้บริการของรถ/เรือบริการไปยังแหล่งท่องเที่ยวมีความพร้อมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.43) ซึ่งนักท่องเที่ยวได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรเพิ่มจำนวนรถบริการหรือเพิ่มเที่ยวรถบริการขึ้นบริเวณสันเขื่อน เนื่องจากปัจจุบันมีรถไว้บริการน้อยเกินไปมีเพียง 1 คัน ไว้สำหรับบริการนักท่องเที่ยวที่ไม่มีรถส่วนตัวหรือมิได้มาเป็นกลุ่มคณะ ด้านจำนวนเจ้าหน้าที่ วิทยากร ผู้ให้บริการในการแนะนำนักท่องเที่ยวมีความพร้อมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.31) โดยส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวแสดงความคิดเห็นว่าควรเพิ่มเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว และข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่และสถานที่ท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียงหรือจังหวัดใกล้เคียง

- ด้านความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ วิทยากร ผู้ให้บริการของข้อมูลในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวมีความพร้อมมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.63) ด้านการสื่อความหมายและระบบการให้ความรู้ การ

ให้คำแนะนำแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมต่างๆในพื้นที่ การให้ความรู้ด้านการปฏิบัติตัวเตรียมตัวก่อนท่องเที่ยวหากพื้นที่นั้นมีความเปราะบาง เช่น เส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ การให้ความรู้พืชพรรณและสัตว์ป่า การให้ความรู้ด้านการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม มีความพร้อมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.45) ซึ่งนักท่องเที่ยวได้เสนอแนะเพิ่มเติมให้มีการอบรมเจ้าหน้าที่วิทยากรความรู้เฉพาะด้านเพิ่มขึ้นกว่าที่มีอยู่ ด้านศูนย์บริการข้อมูล ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ปัจจุบันมีความพร้อมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.43) แต่มีความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยวเพิ่มเติมมีความต้องการให้เชื่อนภูมิพลมีศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวที่สามารถให้ข้อมูลทุกๆ ด้านแบบ One Stop Service ในแหล่งท่องเที่ยวของพื้นที่และสามารถให้ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดตากและจังหวัดใกล้เคียงที่สามารถเดินทางไปท่องเที่ยวต่อได้หลังจากพักแรมและท่องเที่ยวที่เชื่อนภูมิพล

- ด้านการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวมีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.29) ซึ่งนักท่องเที่ยวแสดงความคิดเห็นว่าเป็นไปได้ยากในการควบคุมจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว เพราะมีพื้นที่ที่กว้างยากต่อการควบคุม

- ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นแหล่งท่องเที่ยว เช่น ความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี การช่วยให้คำแนะนำและให้ข้อมูลข่าวสารแหล่งท่องเที่ยวมีความพร้อม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.45) และในสถานการณ์เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว เช่น การมีส่วนร่วมเปิดขายอาหาร สินค้าที่ระลึก และร่วมเป็นมัคคุเทศก์ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.25) ในความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความต้องการให้เชื่อนภูมิพลเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นที่อยู่ในบริเวณเชื่อนภูมิพลและรอบนอกเข้ามามีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยวมากกว่าปัจจุบัน เช่น ร่วมเป็นมัคคุเทศก์ และมีส่วนร่วมในการจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวในเชื่อนภูมิพล โดยมีเกณฑ์พิจารณารับผู้ที่มีภูมิลำเนาในท้องถิ่นเป็นอันดับแรก ในทางกลับกันมีนักท่องเที่ยวบางส่วนแสดงความคิดเห็นว่าปัจจุบันเชื่อนภูมิพลเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมเหมาะสมอยู่แล้ว หากมากกว่าที่เป็นอยู่จะมีปัญหาต่อการควบคุมได้ ซึ่งเป็นสัดส่วนที่น้อย

4.2.3.1 ด้านปัญหา/อุปสรรคและผลกระทบที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว

จากการผลสำรวจในด้านปัญหา/อุปสรรคและผลกระทบที่เกิดขึ้นที่อาจเป็นประเด็นปัญหาอุปสรรคต่อแหล่งท่องเที่ยวเชื่อนภูมิพลมีผลการสำรวจตามรายละเอียดในตาราง 4.14

ตารางที่ 4.14 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหา/อุปสรรค และผลกระทบที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวเขื่อนภูมิพล

ปัญหา/อุปสรรคและผลกระทบ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ทำให้เกิดเสียงดังรบกวนในพื้นที่	2.67	0.90	ปานกลาง
2. ทำให้เกิดขยะและความสกปรก	2.75	0.90	ปานกลาง
3. ทำให้เกิดปัญหาหมอกควันแหล่งน้ำ (ทั้งสิ่งโสโครกลงในแหล่งน้ำ, ปัญหาน้ำเสีย)	2.66	0.91	ปานกลาง
4. ทำให้ทัศนียภาพและความสำคัญของสถานที่ลดลง	2.39	0.90	น้อย
5. ความไม่ปลอดภัยของสถานที่	2.33	0.95	น้อย
6. ปัญหาเรื่องที่พัก (เช่น ที่พักไม่เพียงพอ/ราคาสูง)	2.49	0.95	น้อย
7. ปัญหาเรื่องอาหาร (เช่น ไม่สะอาด/ราคาสูง)	2.41	0.97	น้อย
8. ความสะดวกในการติดต่อประสานงาน	2.43	1.00	น้อย

ที่มา : จากการสำรวจ

จากผลการสำรวจความคิดเห็นและทัศนคติของนักท่องเที่ยวด้านปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวภายในเขื่อนภูมิพลมีดังนี้

- ปัญหาเกิดเสียงดังรบกวนในพื้นที่ท่องเที่ยวอยู่ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.67) ซึ่งนักท่องเที่ยวได้แสดงความคิดเห็นให้มีการควบคุมความดังของเครื่องเสียงในบริเวณบ้านพักรับรองของเขื่อนภูมิพลและบริเวณสถานที่ประกอบการเรือ/แพซึ่งมีเสียงดังเกินไป รวมทั้งได้เสนอให้หน่วยงานเขื่อนภูมิพลมีกฎระเบียบออกควบคุมให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดต่อสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นส่วนรวม และเสนอให้ทำป้ายรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวให้เกิด

จิตสำนึกร่วมกันที่เห็นชัดเจน ปัญหาด้านมลภาวะแหล่งน้ำ เช่น การทิ้งสิ่งโสโครก สิ่งปฏิกูลลงในแหล่งน้ำ ปัญหาน้ำเสีย อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.66) โดยนักท่องเที่ยวได้แสดงความคิดเห็นประเด็นส่วนที่เป็นปัญหาในส่วนของผู้ประกอบการของเอกชน คือ ผู้ประกอบการแพ่ ควร มีวิธีจำกัดที่แน่นอนต่อสิ่งปฏิกูลที่ทิ้งลงอ่างเก็บน้ำ มีการควบคุมที่เคร่งครัด มีการให้ความรู้สร้างจิตสำนึกในการรักษาสภาพแวดล้อมให้กับผู้ประกอบการเอกชนเรือ/แพ และนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวบริเวณอ่างเก็บน้ำ ซึ่งผู้ประกอบการเอกชนในอ่างเก็บน้ำควรมีการคำนึงถึงการจำหน่ายอาหาร ภาชนะบรรจุอาหารในการบริการนักท่องเที่ยวของผู้ประกอบการเอกชนในอ่างเก็บน้ำควรเป็นอาหารหรือภาชนะที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมหรือก่อให้เกิดมลภาวะทางน้ำ ปัญหาที่ทำให้ทัศนียภาพและความสำคัญของสถานที่ลดลงอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.39)

- ปัญหาความไม่ปลอดภัยของสถานที่ อยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.39) สำหรับปัญหาเรื่องที่พักและอาหารอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.49 และ 2.41 ตามลำดับ) ปัญหาด้านความสะดวกในการติดต่อประสานงานอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.43)

4.2.4 ข้อมูลข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในเขื่อนภูมิพล

1. โดยสำรวจความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างในด้านความคิดเห็นว่าเขื่อนภูมิพลมีความเหมาะสมที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้หรือไม่นั้น จากการสำรวจพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเขื่อนภูมิพลมีความเหมาะสมที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คิดเป็นร้อยละ 87.3 โดยให้เหตุผลประกอบ ดังนี้

1.1 มีสถานที่ที่เหมาะสม มีสภาพนิเวศวิทยาหลากหลายและธรรมชาติป่าไม้ยังมีความสมบูรณ์ มีองค์ประกอบและความพร้อมในทุกๆ ด้านต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.2 มีระบบนิเวศแหล่งน้ำที่เป็นต้นน้ำเปรียบเสมือนสายเลือดหลักของประเทศไทย มีความสมบูรณ์และเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาน้ำจืดขนาดใหญ่

1.3 เป็นแหล่งธรรมชาติที่ใหญ่แห่งหนึ่งสามารถพัฒนาให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้แก่วัยชุมชนในท้องถิ่น

1.4 เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าศึกษา เนื่องจากมีความรู้ในทุกๆ ด้าน

1.5 เขื่อนภูมิพลเป็นหน่วยงานภาครัฐมีศักยภาพสูงมีความพร้อมในทุกๆ ด้านในการพัฒนาให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.6 หากมีการพัฒนาให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ในพื้นที่เขื่อนภูมิพล และเป็นเผยแพร่ชื่อเสียงให้กับหน่วยงานของเขื่อนภูมิพลให้เป็นที่รู้จัก

1.7 เป็นแหล่งอารยธรรมโบราณ ที่สำคัญในบริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพลและบริเวณเหนือเขื่อน หากมีการนำเสนอและให้ความสำคัญ

1.8 หากมีการพัฒนาถือเป็นจุดแข็งของหน่วยงานเขื่อนภูมิพลเนื่องจากมีทรัพยากรเป็นทุนอยู่แล้ว

และมีนักท่องเที่ยวที่ไม่แน่ใจต่อการที่เขื่อนภูมิพลจะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คิดเป็นร้อยละ 7.3 เนื่องจาก ไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเห็นว่าพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวของเขื่อนภูมิพลมีขอบเขตกว้าง ซึ่งยากต่อการควบคุมดูแล จึงไม่แน่ใจหากจะพัฒนาให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สำหรับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วยกับหน่วยงานเขื่อนภูมิพลที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีเพียงร้อยละ 5.3 ซึ่งให้เหตุผลประกอบดังนี้

- สถานที่ท่องเที่ยวถือเป็นเรื่องรองมาจากประโยชน์จากการผลิตกระแสไฟฟ้า ซึ่งถือเป็นหน้าที่หลักของเขื่อนภูมิพล จึงไม่มีความเหมาะสม

- หากมีการพัฒนาและส่งเสริมแล้วมีโอกาสทำให้แหล่งธรรมชาติในพื้นที่ท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ควรอนุรักษ์พื้นที่ไว้

- เกรงว่าจะเกิดไฟฟ้าได้หากเปิดให้เข้าไปในที่ธรรมชาติและอาจจะถูกล่ามเกิดอันตรายต่อตัวเขื่อนได้

2. ผลสรุปข้อเสนอแนะตามองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้ดังนี้

2.1 องค์ประกอบด้านพื้นที่ มีผลความคิดเห็นดังตารางที่ 4.15 ข้างล่างนี้

ตารางที่ 4.15 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างข้อมูลความคิดเห็นว่าปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวเขื่อนภูมิพลมีความเกี่ยวเนื่องกับธรรมชาติและระบบนิเวศด้านใด และมีความเป็นเอกลักษณ์อะไรโดดเด่นมากที่สุด (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ลักษณะทรัพยากรธรรมชาติ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ด้านภูมิทัศน์สวยงาม	129	86.0
ด้านป่าไม้และพันธุ์พืช	69	46.0

ตารางที่ 4.15 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างข้อมูลความคิดเห็นว่าปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มีความเกี่ยวข้องกับธรรมชาติและระบบนิเวศด้านใด และมีความเป็นเอกลักษณ์อะไรโดดเด่นมากที่สุด (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ลักษณะทรัพยากรธรรมชาติ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ด้านสัตว์ป่า	20	13.3
ด้านแหล่งน้ำ	98	65.3
ด้านระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม	71	47.3
อื่นๆ	-	-
รวม	387	257.9

จากตารางที่ 4.15 ในความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างในด้านองค์ประกอบด้านพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและระบบนิเวศมากที่สุด คือด้านภูมิทัศน์ของพื้นที่ที่มีความสวยงาม คิดเป็นร้อยละ 86.0 รองลงมาเป็นพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศด้านแหล่งน้ำ คิดเป็นร้อยละ 65.3 เป็นพื้นที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 47.3 มีความเป็นธรรมชาติป่าไม้และพันธุ์พืช คิดเป็นร้อยละ 46.0 สำหรับด้านทรัพยากรสัตว์ป่ามีเพียงร้อยละ 13.3 สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันเนื่องจากชนิดพันธุ์ของสัตว์ป่ามีน้อย

2.2 องค์ประกอบด้านการจัดการในความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างให้เหตุผลว่าเชื่อกฎมีผลมีการจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวที่ดีนำไปสู่ความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่แล้ว

2.3 องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการเรียนรู้นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างให้เหตุผลว่าเชื่อกฎมีกิจกรรมที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเหมาะสมอยู่แล้ว แต่มีความต้องการให้มีการเพิ่มกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น กิจกรรมดูนกสวนสมุนไพรรวมทั้งเพิ่มจำนวนวิทยากรให้ความรู้แนะนำเกี่ยวกับระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม

2.4 องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน เชื่อกฎมีผลเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยว เช่น ขายของ อาหาร สินค้าที่ระลึกมีความเหมาะสมดี

4.3 ข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นต่อการจัดการการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์

จากการเก็บข้อมูลสนามโดยการใช่แบบสอบถาม ประชาชนในท้องถิ่น ประกอบด้วยครอบครัวของผู้ปฏิบัติงาน ผู้ประกอบการธุรกิจเอกชน เรือ/แพ ร้านขายของที่ระลึก ผู้พัก

อาศัยในบริเวณเขื่อนภูมิพล จำนวน 123 ครัวเรือน โดยมุ่งที่จะสอบถามการมีส่วนร่วมในแหล่งท่องเที่ยวเขื่อนภูมิพล นั้น ผลจากการศึกษามีดังนี้

4.3.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในท้องถิ่นซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวน 123 คน สามารถสรุปลักษณะข้อมูลทั่วไปได้ดังตาราง 4.16 ดังนี้

ตารางที่ 4.16 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนในท้องถิ่น จำแนกตามข้อมูลทั่วไป

เพศ (N=123)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	62	50.4
หญิง	61	49.6
อายุ (N=123)		
ไม่เกิน 20 ปี	5	4.1
21-30 ปี	15	12.2
31-40 ปี	48	39.0
41-50 ปี	40	32.5
มากกว่า 50 ปี ขึ้นไป	15	12.2
อาชีพ (N=123)		
นักเรียน/นักศึกษา	8	6.5
รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	54	43.9
พนักงานบริษัท	1	0.8
แม่บ้าน/พ่อบ้าน	19	15.4
รับจ้างทั่วไป	12	9.8
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	26	21.1
อื่นๆ	3	2.4
ระดับการศึกษา (N=123)		
ระดับประถมศึกษา	23	18.7
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	26	21.1
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	40	32.5
อนุปริญญา/ปวส./ปวท.	22	17.9

ตารางที่ 4.16 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนในท้องถิ่น จำแนกตามข้อมูลทั่วไป (ต่อ)

ระดับการศึกษา (N=123)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปริญญาตรี	11	8.9
สูงกว่าปริญญาตรี	1	.8
อื่นๆ	-	-
รายได้ (N=123)		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	31	25.2
5,000 – 10,000 บาท	24	19.5
10,001 – 15,000 บาท	19	15.4
15,001 – 20,000 บาท	11	8.9
มากกว่า 20,000 บาท	38	30.9

จากตารางที่ 4.15 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างประชาชนในท้องถิ่นจำนวน 123 คน พบว่าเป็นเพศชาย ร้อยละ 50.4 เพศหญิง ร้อยละ 49.6 เป็นสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

ประชาชนในท้องถิ่นมีอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.0 รองลงมา เป็นกลุ่มประชาชนในท้องถิ่นที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.5 กลุ่มประชาชนในท้องถิ่นมีอายุระหว่าง 21-30 ปีและอายุระหว่าง 50 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนเท่าๆ กัน คือร้อยละ 12.2 และกลุ่มประชาชนในท้องถิ่นมีจำนวนน้อยที่สุดก็คือกลุ่มอายุไม่เกิน 20 ปีขึ้นไป

กลุ่มตัวอย่างของประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 43.9 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เนื่องมาจากส่วนใหญ่แล้วจะเป็นผู้ปฏิบัติงานของเขื่อนภูมิพล รองลงมาคืออาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 21.1 ซึ่งเป็นผู้ประกอบการที่พักอาศัยอยู่ในบริเวณเขื่อนภูมิพล มีอาชีพแม่บ้าน/พ่อบ้าน คิดเป็นร้อยละ 15.4 มีอาชีพรับจ้างทั่วไป 9.8 และอาชีพอื่นๆ ร้อยละ 2.4 ส่วนใหญ่แล้วมิได้ประกอบอาชีพเนื่องจากว่างงาน

สำหรับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างประชาชนในท้องถิ่น พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 32.5 รองลงมาจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 21.1 จบระดับการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 18.7 จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส./ปวท. ร้อยละ 17.9 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 8.9 และจบการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 0.8

รายได้ของกลุ่มประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่ พบว่ามีรายได้มากกว่า 20,000 คิดเป็น ร้อยละ 30.9 รองลงมา มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 ร้อยละ 25.2 มีรายได้ 5,000-10,000 บาท ร้อยละ 19.5 มีรายได้ 10,001-15,000 บาท ร้อยละ 15.4 มีรายได้ 15,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 8.9

4.3.2 ข้อมูลการมีส่วนร่วมและความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นต่อแหล่งท่องเที่ยว เชื้อนภูมิพล

ตารางที่ 4.17 การมีส่วนร่วมในแหล่งท่องเที่ยวของเชื้อนภูมิพล

การมีส่วนร่วม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มีส่วนร่วม	100	81.3
ไม่มีส่วนร่วม	23	18.7
รวม	123	100

จากผลตารางที่ 4.17 พบว่าประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในแหล่งท่องเที่ยวเชื้อนภูมิพล คิดเป็นร้อยละ 81.3 และไม่มีส่วนร่วมมีเพียงร้อยละ 18.7

ตารางที่ 4.18 ลักษณะหน้าที่ของการมีส่วนร่วม (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ลักษณะการมีส่วนร่วม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ขายสินค้า/อาหาร/ของที่ระลึก	25	20.3
เจ้าของผู้ประกอบการเรือ/แพ	18	14.6
คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวภายในเชื้อนภูมิพล	16	13.0
เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์	12	9.8
ผู้พักอาศัยในแหล่งท่องเที่ยวของเชื้อนภูมิพลและบริเวณใกล้เคียง	77	62.6
อื่นๆ	9	7.3
รวม	157	127.6

จากตารางที่ 4.18 พบว่าประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่จะมีลักษณะของการมีส่วนร่วม เนื่องจากเป็นผู้พักอาศัยในแหล่งท่องเที่ยวของเชื้อนภูมิพล ร้อยละ 62.6 การมีส่วนร่วมเป็นผู้ประกอบการค้าขาย อาหาร ของที่ระลึก ร้อยละ 20.3 ผู้ประกอบการเรือ/แพ ร้อยละ 14.6 คณะ

กรรมการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวภายในเขื่อนภูมิพลร้อยละ 13.0 เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 9.8 อื่นๆ ร้อยละ 7.3 เป็นผู้ที่พักอาศัยในเขื่อนภูมิพลในฐานะอื่นๆ เช่น เป็นลูกจ้างของหน่วยงานเขื่อนภูมิพล และเป็นพี่เลี้ยงเด็ก เป็นต้น

ตารางที่ 4.19 การรับทราบข้อมูล/ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวต่างๆ ภายในเขื่อนภูมิพล

การรับทราบข้อมูล/ข่าวสาร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทราบ	114	92.7
ไม่ทราบ	9	7.3
รวม	123	100

จากตารางที่ 4.19 พบว่าการรับทราบข้อมูล/ข่าวสาร เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวต่างๆ ภายในเขื่อนภูมิพล พบว่าประชาชนในท้องถิ่นเกือบทั้งหมดที่พักอาศัยในพื้นที่ได้รับทราบข้อมูล/ข่าวสาร คิดเป็นร้อยละ 92.7 และมีจำนวนประชาชนในท้องถิ่นเพียงร้อยละ 7.3 ที่ไม่ทราบข้อมูล/ข่าวสาร

ตารางที่ 4.20 แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสาร (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

แหล่งที่มา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประกาศ/การประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานเขื่อนภูมิพล	107	87.0
ญาติ/เพื่อน	30	24.4
สื่อทางวิทยุ/โทรทัศน์	48	39.1
อื่นๆ	-	-
รวม	185	150.5

จากตารางที่ 4.20 พบว่าแหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารส่วนใหญ่ประชาชนในท้องถิ่นรับทราบจากประกาศและการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานเขื่อนภูมิพล ร้อยละ 87.0 รองลงมาทราบจากสื่อทางวิทยุ/โทรทัศน์ ร้อยละ 35 และทราบจากญาติ/เพื่อน ร้อยละ 24.4

ตารางที่ 4.21 ความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวภายในเขื่อนภูมิพล ซึ่งปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจเข้ามาเยี่ยมชมกิจการเป็นจำนวนมากและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดตาก

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เห็นด้วย	122	99.2
ไม่เห็นด้วย	1	0.8
รวม	123	100

จากตารางที่ 4.21 พบว่าประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวภายในเขื่อนภูมิพล ซึ่งปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจเข้ามาเยี่ยมชมกิจการเป็นจำนวนมากและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดตากมีมากถึงร้อยละ 99.2 และมีความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วยเพียงร้อยละ 0.8 เท่านั้น

ตารางที่ 4.22 เหตุผลที่เห็นด้วย (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

เหตุผล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เป็นการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ชื่อเสียงของหน่วยงานเขื่อนภูมิพลและจังหวัดตาก	48	39.0
ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น	36	29.3
เป็นแหล่งที่ให้ความรู้แก่นักเรียน/นักศึกษา/บุคคลทั่วไป	44	35.8
เป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด เนื่องจากมีสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่เอื้ออำนวย	43	34.9
อื่น	-	-
รวม	171	139

จากตารางที่ 4.22 พบว่าประชาชนในท้องถิ่นส่วนมากให้เหตุผลที่เห็นด้วยมากที่สุดเพื่อเป็นการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ชื่อเสียงของหน่วยงานเขื่อนภูมิพลและจังหวัดตาก ร้อยละ 39.0 เหตุผลรองลงมาที่มีเหตุผลกระจายในร้อยละที่ใกล้เคียงกันมากที่สุด คือ เพื่อเป็นแหล่งที่ให้ความรู้แก่นักเรียน/นักศึกษา/บุคคลทั่วไป ร้อยละ 35.8 และเพื่อเป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด เนื่องจากมีสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่เอื้ออำนวยร้อยละ 34.9

ตารางที่ 4.23 เหตุผลที่ไม่เห็นด้วย

เหตุผล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ผลกระทบในเรื่องความมั่นคงและความปลอดภัยในตัวเขื่อน	8	6.5
ผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว	25.0	20.3
รวม	33	26.0

จากตารางที่ 4.23 พบว่ายังมีประชาชนในท้องถิ่นที่แสดงความคิดเห็นด้วยเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวภายในเขื่อนภูมิพลที่ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจเข้ามาเยี่ยมชมกิจการเป็นจำนวนมากและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดตาก ในขณะที่เดียวกันกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวก็ยังคงแสดงความคิดเห็นไม่เห็นด้วย เนื่องจากยังมีความห่วงใยต่อผลกระทบด้านลบที่อาจจะเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวได้ โดยเกรงว่าจะเกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวและบริเวณใกล้เคียงที่พักอาศัย เช่น เกิดมลภาวะทางเสียง มลภาวะทางน้ำที่ขยะปฏิภณที่เพิ่มมากขึ้น ปัญหาการจราจร ปัญหาเรื่องความปลอดภัยในทรัพย์สิน และ ตัวบุคคล คิดเป็นร้อยละ 25.0 และเป็นห่วงในเรื่องผลกระทบในเรื่องความมั่นคงและความปลอดภัยในตัวเขื่อน ร้อยละ 8 ซึ่งเป็นเงื่อนไขใหญ่ที่อาจจะเป็เป้าหมายในการก่อวินาศกรรม

ตารางที่ 4.24 ความต้องการในการมีส่วนร่วม

ความต้องการ (N=123)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต้องการ	93	75.6
ไม่ต้องการ	3	2.4
ไม่แสดงความคิดเห็น	26	21.1
รวม	123	100

จากตารางที่ 4.24 พบว่าความต้องการในการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นเกือบทั้งหมดมีความต้องการมีส่วนร่วมในแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 75.6 ไม่ต้องการมีส่วนร่วมมีเพียงร้อยละ 2.4 และไม่แสดงความคิดเห็น ร้อยละ 21.1

จากตารางที่ 4.25 สามารถเรียงลำดับลักษณะของความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเชื่อนภูมิพล ว่ามีความต้องการในลักษณะใดมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากความต้องการมากที่สุดไปน้อยที่สุดได้ ดังนี้

- อันดับที่ 1 ร่วมให้ข้อมูลนักท่องเที่ยว
- อันดับที่ 2 ค่าขายของที่ระลึก
- อันดับที่ 3 เปิดขายอาหาร
- อันดับที่ 4 แล้วยแต่หน่วยงานเชื่อนภูมิพลจะมอบหมายให้ทำ
- อันดับที่ 5 ส่วนร่วมในการจ้างงาน
- อันดับที่ 6 เป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น
- อันดับที่ 7 ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว
- อันดับที่ 8 ส่วนร่วมในการเข้ารับการส่งเสริมอาชีพ
- อันดับที่ 9 ปฏิบัติตัวเป็นเจ้าบ้านที่ดีมีอัธยาศัยไมตรี ดูแลความสะดวก รักษาสิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว
- อันดับที่ 10 รับรู้ข่าวสาร ข้อมูลการท่องเที่ยว

ตารางที่ 4.26 ปัญหาความเข้าใจไม่ตรงกันระหว่างท่านกับหน่วยงานเชื่อนภูมิพลมีหรือไม่

ปัญหาความเข้าใจไม่ตรงกัน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มี	17	13.8
ไม่มี	104	84.6
รวม	123	100

จากการสำรวจปัญหาความเข้าใจไม่ตรงกันระหว่างประชาชนในท้องถิ่นกับหน่วยงานเชื่อนภูมิพล พบว่าส่วนใหญ่ไม่มีปัญหากับหน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 84.6 และมีปัญหาความเข้าใจไม่ตรงกันมีส่วนน้อย คิดเป็นร้อยละ 13.8 ซึ่งประเด็นที่เป็นปัญหา คือ ปัญหาด้านผู้ประกอบการเรือ/แพ ในเรื่องกำหนดเวลาของนักท่องเที่ยวขึ้น-ลงส้นเชื่อนเพื่อลงเรือ/แพ ห้ามขึ้นลงระหว่างเวลา 06.00-18.00 น. ต้องการให้มีการขยายเวลาในการขึ้น-ลง ส้นเชื่อนและปัญหาการจอดรถของผู้ประกอบการเรือ/แพบริเวณท่าเรือ ในช่วงฤดูการท่องเที่ยวเพื่อความสะดวกในการขนสัมภาระสิ่งของของนักท่องเที่ยวที่จะลงแพ แต่มีนักท่องเที่ยวสัญจรที่ไม่ทราบส่วนใหญ่ได้ขับรถตามผู้ประกอบการเรือ/แพ ทำให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัดเนื่องจากเส้นทางดังกล่าวเป็นเส้นทางตัน

เป็นสาเหตุให้ทำให้เกิดปัญหาการเข้าใจ ไม่ตรงกันระหว่างเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบางท่านที่พูดจาไม่สุภาพกับผู้ประกอบการ เรือ/แพ

ตารางที่ 4.27 ท่านมีส่วนร่วมกับการเชื่อมสัมพันธไมตรีเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ในแหล่งท่องเที่ยว ของเชื่อมสัมพันธไมตรีหรือไม่

การมีส่วนร่วม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มีส่วนร่วม	94	76.4
ไม่มีส่วนร่วม	29	23.6
รวม	123	100

การมีส่วนร่วมกับการเชื่อมสัมพันธไมตรีเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ในแหล่งท่องเที่ยว ของเชื่อมสัมพันธไมตรี ประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่มีส่วนร่วมคิดเป็นร้อยละ 76 และไม่มีส่วนร่วม ร้อยละ 23.6 การมีส่วนร่วมส่วนใหญ่แล้ว คือ การเป็นเจ้าหน้าที่อาสาสมัครดับไฟป่า

4.3.3 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้และความต้องการรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตารางที่ 4.28 ท่านทราบความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือไม่

การรับทราบ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทราบ	93	75.6
ไม่ทราบ	30	24.4
รวม	123	100

ประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่ทราบความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คิดเป็นร้อยละ 75.6 และไม่ทราบความหมาย ร้อยละ 24.4

ตารางที่ 4.29 ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความเข้าใจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การเดินทางเพื่อความบันเทิง พักผ่อนหย่อนใจและ ได้รับความเพลิดเพลินจากธรรมชาติ	10	8.1
การท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	49	39.8

ตารางที่ 4.29 ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ต่อ)

ความเข้าใจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การท่องเที่ยวประเภทหนึ่ง ที่นอกจากนักท่องเที่ยวจะได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลินแล้ว ยังได้รับข้อมูลทางด้านนิเวศและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งคนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว	63	51.2
รวม	123	100

ประชาชนในท้องถิ่นเพียงครั้งหนึ่งมีความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากคำนิยามที่ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวประเภทหนึ่ง ที่นอกจากนักท่องเที่ยวจะได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลินแล้ว ยังได้รับข้อมูลทางด้านนิเวศและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งคนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 51.2 และมีความเข้าใจว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 39.8 และมีความเข้าใจว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการการเดินทางเพื่อความบันเทิง พักผ่อนหย่อนใจและได้รับความเพลิดเพลินจากธรรมชาติ ร้อยละ 8.1

ตารางที่ 4.30 การรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในเขื่อนภูมิพล

การรับทราบ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทราบ	93	75.6
ไม่ทราบ	30	24.4
รวม	123	100

จากผลการสำรวจประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในเขื่อนภูมิพล คิดเป็นร้อยละ 75.6 ไม่ทราบข้อมูลคิดเป็นร้อยละ 24.4

ตารางที่ 4.31 แหล่งที่มาของข้อมูลเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

แหล่งที่มา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประกาศของหน่วยงานเขื่อนภูมิพล	52	42.3
สื่อวิทยุ/โทรทัศน์/นิตยสาร/วารสาร	48	39.0

ตารางที่ 4.31 แหล่งที่มาของข้อมูลเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ต่อ)

แหล่งที่มา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สถานที่อื่นๆ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	22	17.9
อื่นๆ	3	2.4
รวม	123	100

แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ถึงครึ่งหนึ่งของจำนวนประชาชนในท้องถิ่นทราบข้อมูลจากประกาศของหน่วยงานของเขื่อนภูมิพลคิดเป็นร้อยละ 42.3 ทราบจากสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ นิตยสาร วารสาร คิดเป็นร้อยละ 39.0 ทราบจากสถานที่อื่นๆที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยตรง คิดเป็นร้อยละ 17.9 และอื่นๆ เช่น ญาติ/เพื่อนเป็นผู้ให้ข้อมูลข่าวสาร และหน่วยงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคเหนือเขต 4 จังหวัดตาก คิดเป็นร้อยละ 2.4

ตารางที่ 4.32 ความต้องการรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

แหล่งที่มา (N=123)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต้องการ	120	97.6
ไม่ต้องการ	3	2.4
รวม	123	100

จากผลสำรวจพบว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่างในท้องถิ่นเกือบทั้งหมดมีความต้องการรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คิดเป็นร้อยละ 97.6 และไม่ต้องการรับทราบข้อมูลเพียงร้อยละ 2.4

ตารางที่ 4.33 หน่วยงานเขื่อนภูมิพลเคยจัดกิจกรรมเพื่อถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์

ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อมให้แก่ท่าน
และสมาชิก บ้างหรือไม่

การจัดกิจกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มีกิจกรรม	59	48.0
ไม่มีกิจกรรม	64	52.0
รวม	123	100

จากผลสำรวจพบว่าประชาชนในท้องถิ่นกลุ่มตัวอย่างไม่ถึงครึ่งหนึ่งที่ได้รับการอบรมด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 48.0 โดยส่วนใหญ่กิจกรรมที่หน่วยงานเขื่อนภูมิพลจัดขึ้นเป็นการอบรมด้านป้องกันไฟป่า และหน่วยงานเขื่อนภูมิพลเคยจัดกิจกรรมดังกล่าวให้กับประชาชนในท้องถิ่นคิดเป็นร้อยละ 52.0

ตารางที่ 4.34 ความต้องการให้เขื่อนภูมิพลเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้มีชื่อเสียง

ความต้องการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต้องการ	116	94.3
ไม่ต้องการ	7	5.7
ไม่แสดงความคิดเห็น	-	-
รวม	123	100

จากผลการสำรวจพบว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่างในท้องถิ่นเกือบทั้งหมดมีความต้องการให้เขื่อนภูมิพลเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้มีชื่อเสียงคิดเป็นร้อยละ 94.3 และไม่ต้องการคิดเป็นร้อยละ 5.7 โดยให้เหตุผลในเรื่องความไม่ปลอดภัยและมั่นคงของตัวเขื่อน

ตารางที่ 4.35 การมีส่วนร่วมในการช่วยในแหล่งท่องเที่ยวของเขื่อนภูมิพลเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

การมีส่วนร่วม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปฏิบัติตัวเป็นเจ้าบ้านที่ดี	91	74.0
ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว	102	82.9
ร่วมรักษาสภาพแวดล้อมให้สามารถเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มากและนานที่สุด	35	28.5
ประดิษฐ์ของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ในท้องถิ่นจำหน่ายนักท่องเที่ยว	2	1.6
อื่นๆ	-	-
รวม	230	187

สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในการช่วยให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น โดยส่วนใหญ่ประชาชนในท้องถิ่นต้องการช่วยในการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ให้กับนักท่องเที่ยวคิดเป็นร้อยละ 82.9 รองลงมา ร่วมปฏิบัติตัวเป็นเจ้าบ้านที่ดีมีอัธยาศัยไมตรีที่ดี ความมีมนุษยสัมพันธ์และช่วยกัน ดูแลรักษาสภาพแวดล้อมในบ้านพักอาศัยของตนเองให้สะอาดและสวยงามต่อผู้พบเห็น คิดเป็นร้อยละ 74.0 มีส่วนร่วมในการรักษาสภาพแวดล้อมให้สามารถเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มากและนานที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.5 และมีส่วนร่วมในการประดิษฐ์ของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ในท้องถิ่น จำหน่ายให้นักท่องเที่ยว มีเพียงร้อยละ 1.6 เท่านั้น

4.4 สรุปความคิดเห็นจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เอกชน สื่อมวลชนและประชาชนในท้องถิ่น

จากการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เอกชน สื่อมวลชนและประชาชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคเหนือเขต 4 1 คน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว 1 คน ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขื่อนภูมิพลฝ่ายปฏิบัติการ 1 คน ประธานคณะกรรมการพัฒนาธุรกิจเขื่อนภูมิพล 1 คน หัวหน้าและคณะกรรมการด้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขื่อนภูมิพล 3 คน หัวหน้าและคณะกรรมการตลาด 2 คน หัวหน้าแผนกรักษาความปลอดภัยเขื่อนภูมิพล 1 คน พนักงานเขื่อนภูมิพลระดับปฏิบัติการ 2 คน เจ้าหน้าที่สำนักประชาสัมพันธ์จังหวัดตาก 1 คน ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์มติชนประจำจังหวัดตาก 1 คน ผู้ประกอบการเอกชนเรือ/แพ 10 คน ผู้ประกอบการขายอาหารและสินค้าที่ระลึก 5 คน รวมทั้งหมด 29 คน ซึ่งผลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้นำไปประมวลรวม สามารถสรุปผลการสัมภาษณ์ได้ดังนี้

4.4.1 ความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เอกชน สื่อมวลชนและประชาชนในท้องถิ่นในด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในส่วนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นอย่างดี ว่าเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น สำหรับผู้ประกอบการเอกชนส่วนใหญ่ ทราบความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแต่ยังไม่เข้าใจความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่แท้จริงคืออะไร และผู้ประกอบการเอกชนมี

ความต้องการรับทราบข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการให้คำแนะนำนักท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้อง หากมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศผู้ประกอบการเอกชนดังกล่าวมีความสนใจที่จะเข้ารับการอบรม

4.4.2 ความคิดเห็นในด้านการบริหารจัดการที่ยั่งยืนสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ด้านการบริหารจัดการที่ยั่งยืนในความคิดเห็นส่วนใหญ่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีความเห็นว่าเขื่อนภูมิพลมีระบบมาตรฐานการจัดตั้งแวดล้อม ISO 14001 เข้ามาใช้ในการดำเนินงานจึงเป็นสิ่งรับรองในด้านบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริเวณและแหล่งท่องเที่ยวภายในเขื่อนภูมิพล

4.4.3 ความคิดเห็นด้านกิจกรรมการสื่อความหมายและให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว

ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่ากิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขื่อนภูมิพลยังมีน้อย นอกจากเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ 2 เส้นทาง และการพายเรือคายัคแล้ว ควรมีรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เพิ่มมากขึ้น เช่น มีการสำรวจและเพิ่มเส้นทางท่องเที่ยวธรรมชาติที่จะเป็นประโยชน์กับนักท่องเที่ยวที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้นเพิ่มเติมนอกเหนือจากการได้รับความรู้จากกิจกรรมผลิตกระแสไฟฟ้า สำหรับความพร้อมของบุคลากรสำหรับให้ข้อมูลเฉพาะด้านในการสื่อความหมายและให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวแล้ว หน่วยงานเขื่อนภูมิพลยังไม่มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เฉพาะด้าน และเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ติดภารกิจงานประจำ ซึ่งปัจจุบันการให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่แล้วเป็นการให้ความรู้เฉพาะเกี่ยวกับกิจการไฟฟ้าเป็นหลักไม่ได้ให้ความสำคัญมากนักกับแหล่งท่องเที่ยวในบริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพล ซึ่งไม่มีการนำเสนอข้อมูลประวัติ แหล่งที่มาของสถานที่ท่องเที่ยวในบริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพล ในขณะที่เดียวกันที่ผู้ประกอบการเอกชนเรือ/แพ ส่วนใหญ่ก็มีความรู้เฉพาะเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพลเท่านั้น แต่ไม่มีความรู้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตัวสันเขื่อนภูมิพล ซึ่งจะมีผู้ประกอบการเอกชนส่วนน้อยเท่านั้นที่สนใจศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองเกี่ยวกับข้อมูลของตัวสันเขื่อนเพื่อแนะนำให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเวลาลงเรือ/แพ จากการสัมภาษณ์เพียง 1 รายเท่านั้น และจากการสอบถามความเห็นทั้งเจ้าหน้าที่และผู้ประกอบการเอกชนถึงความต้องการการเข้ารับการอบรมการให้ความรู้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งเกือบทั้งหมดมีความต้องการให้เขื่อนภูมิพลประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จัดอบรมให้ความรู้ด้านการบริการและการท่องเที่ยว รวมทั้งความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์และรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่ง

ท่องเที่ยว และมีการแลกเปลี่ยนความรู้ในแหล่งท่องเที่ยวระหว่างเจ้าหน้าที่ของเขื่อนภูมิพลกับผู้ประกอบการเอกชนเรือ/แพ และนักท่องเที่ยวควรได้รับความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว และการปฏิบัติตัวก่อนเข้าชมและท่องเที่ยวในแหล่งพื้นที่นั้นๆ และหน่วยงานเขื่อนภูมิพลยังขาดการประสานงานกับองค์กรที่จัดการท่องเที่ยว เพื่อถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งยังขาดศูนย์ข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยว และสื่อความหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อมสำหรับนักท่องเที่ยว ประกอบกับไม่มีการให้ความสำคัญและการให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับพื้นที่ดั้งเดิมของชุมชนบ้านนาซึ่งเดิมตั้งอยู่ในบริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพล ซึ่งเป็นชุมชนที่ควรค่าต่อการส่งเสริมให้คนในรุ่นปัจจุบันได้เห็นคุณค่าและยกย่องต่อการเสียสละผืนแผ่นดินที่อยู่อาศัยในอดีต ทำให้คนในปัจจุบันได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีสะดวกสบาย โดยเฉพาะผู้ที่อยู่อาศัยในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่างและภาคกลาง ในส่วนนี้ควรมีการส่งเสริมให้ความรู้ให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมเขื่อนภูมิพล

4.4.4 ความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวเขื่อนภูมิพล

ด้านการเปิดให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมนั้น เจ้าหน้าที่ภาครัฐ เอกชน สื่อมวลชนและประชาชนในท้องถิ่น มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ดังนี้

- ในความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและนักข่าว สื่อมวลชน ให้ความคิดเห็นว่า เขื่อนภูมิพลเปิดให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการน้อยเท่าที่ควร เพราะทัศนคติกับบุคคลบางกลุ่มยังมีอคติกับหน่วยงานของเขื่อนภูมิพล รวมทั้งประชาชนในพื้นที่เองก็ยังไม่ทราบว่าเขื่อนมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกิดขึ้นในพื้นที่ และประชาชนในพื้นที่เองก็ยังคงไม่เข้าใจความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรเปิดให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม อาทิ จัดอบรมให้กลุ่มแม่บ้านมีการพัฒนาหาของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของเขื่อนภูมิพลเกิดขึ้น ที่นอกเหนือจาก หมอไม้แห้ง ซึ่งเป็นของที่ระลึกในปัจจุบัน ส่งเสริมให้นักเรียน เยาวชนที่อยู่รอบๆ เขื่อนภูมิพลเข้ารับการอบรมเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวเข้าร่วมเป็นมัคคุเทศก์ในการเดินศึกษาเส้นทางธรรมชาติของเขื่อนภูมิพล เป็นการสร้างรายได้ให้เยาวชนในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ยังเป็นการช่วยให้เยาวชนห่างไกลยาเสพติดได้อีกทางหนึ่ง และชักชวนและเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมกับแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดจิตสำนึกรู้คุณค่าของทรัพยากรป่าไม้และเกิดการหวงแหนและเห็นคุณค่าในการเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันระหว่างทรัพยากรธรรมชาติกับมนุษย์ จะได้ช่วยลดปัญหาฯ ไฟป่า ที่เกิดขึ้นในบริเวณเขื่อนเป็นประจำในช่วงฤดูแล้ง

- สำหรับความคิดเห็นของผู้ประกอบการเอกชน เรือ/แพ ผู้ประกอบการขายอาหารสินค้าที่ระลึก ให้เหตุผลว่าหน่วยงานเชื่อมภูมิพลมีการประสานงานและให้เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับดี อาทิ ที่ผ่านมาเชื่อมภูมิพลให้ความสำคัญมีการประชุมร่วมกันเพื่อให้โอกาสแสดงความคิดเห็น และปรึกษาปัญหาหารือร่วมกันสม่ำเสมอ

- ในความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของเชื่อมภูมิพล ให้ความเห็นว่าการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวของเชื่อมภูมิพลเองก็มีนโยบายที่จะเปิดให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวภายในเชื่อมภูมิพลให้เกิดความสมบูรณ์อยู่แล้ว แต่ปัจจุบันนี้การเปิดให้ประชาชนในท้องถิ่นยังเปิดไม่กว้างเท่าที่ควร ส่วนใหญ่ จะเป็นกิจกรรมที่เข้าไปสนับสนุนในชุมชนท้องถิ่น เนื่องจากเชื่อมภูมิพลมีกฎ ระเบียบขององค์กรที่ต้องปฏิบัติและการดำเนินการต่างๆ ต้องเป็นไปตามขั้นตอนของระบบ เมื่อเปิดให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการท่องเที่ยวจึงต้องมี หลักฐาน การตรวจสอบและควบคุม เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบของ กฟผ.

4.4.5 ปัญหาหรือผลกระทบจากการท่องเที่ยว

จากความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เอกชน สื่อมวลชนและประชาชนในท้องถิ่นนั้นพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการท่องเที่ยวเชื่อมภูมิพลที่เป็นประเด็นสำคัญ ได้แก่

ปัญหาด้านบริหารจัดการ

- ปัญหาขององค์กรของเชื่อมภูมิพลเองที่การดำเนินงานเป็นระบบรัฐวิสาหกิจเปรียบเสมือนระบบข้าราชการ ทำให้การดำเนินการต่างๆ ที่จะต้องเป็นไปตามระบบ ระเบียบ และมีขั้นตอนตามกฎขององค์กรเอง ดังนั้นในการที่จะปรับเปลี่ยนไปสู่ธุรกิจท่องเที่ยวนั้นปัญหาสำคัญคือปัญหาไม่มีบุคลากรโดยตรงรองรับการดำเนินการท่องเที่ยว และที่ผ่านมามีบุคลากรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเชื่อมภูมิพลโดยตรง มีการโยกย้ายตำแหน่งเป็นวาระๆ เพื่อไปสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นและไม่มีผู้สานงานท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อที่เด่นชัดทำให้เป็นอุปสรรคสำคัญรวมทั้งยังมีปัญหาบุคลากรขาดความรู้เฉพาะด้าน ขาดข้อมูลทางวิชาการ จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเชื่อมภูมิพลมีความต้องการเข้ารับการอบรมในด้านนี้โดยเฉพาะ เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้และให้เกิดทักษะในการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว เนื่องจากที่ผ่านมามีการศึกษาดูงานที่เกี่ยวข้อง แต่ไม่มีการอบรมให้ความรู้ทางวิชาการ ความรู้ด้านลักษณะทางชีวภาพ และภูมิประเทศในพื้นที่เพื่อเผยแพร่ให้นักท่องเที่ยวได้ทราบรวมทั้งการศึกษาดูงานไม่มีความต่อเนื่องและพัฒนาอย่างจริงจัง

- นโยบายในการบริการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเขื่อนภูมิพลยังไม่มี ความชัดเจน การดำเนินการต่างๆ ภายในเขื่อนภูมิพลต้องขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้บริหารในสายงานหลัก ที่สำนักงานกลาง จังหวัดนครพนธ์

ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์

- ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ต่อเนื่อง เป็นการประชาสัมพันธ์เชิงรุกในหน่วยงาน ของ กฟผ. เอง ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วควรเริ่มการประชาสัมพันธ์จากท้องถิ่น เช่น ควรเริ่ม ประชาสัมพันธ์ภายในจังหวัดตากเป็นอันดับแรกเพื่อให้ข้อมูลให้คนในจังหวัดได้ทราบจึงมีการ ขยายและเผยแพร่ออกสู่หน่วยงานต่างๆหรือจังหวัดที่ใกล้เคียงและการประชาสัมพันธ์ควรเป็นไป อย่างต่อเนื่อง

- ปัญหาระหว่างเขื่อนภูมิพลและผู้ประกอบการเอกชนในเรื่องการประชาสัมพันธ์ แหล่งท่องเที่ยวที่แบ่งขอบเขตไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งผู้ประกอบการได้ร้องขอให้ทางหน่วย งานเขื่อนภูมิพลช่วยประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวแพชมธรรมชาติในอ่างเก็บน้ำด้วย เพราะสื่อที่ออก ทางรายการโทรทัศน์ทางสถานีต่างๆ มีแต่การประชาสัมพันธ์แต่กิจการและสถานที่ท่องเที่ยว ภายในเขื่อนเท่านั้น มิได้มีการประชาสัมพันธ์ถึงสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญในอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพล

ปัญหาจากนักท่องเที่ยว

- นักท่องเที่ยวขาดความรับผิดชอบ และขาดความใส่ใจที่จะเรียนรู้ และยังขาด ความรู้เรื่องท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่ลงเรือ/แพ

ปัญหาอื่นๆ

- การขาดของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของเขื่อนภูมิพล สำหรับเป็นสินค้า จำหน่ายให้นักท่องเที่ยว ควรมีการสนับสนุนโดยการจัดอบรมให้กลุ่มแม่บ้านและประชาชนใน ท้องถิ่นร่วมกันค้นหาและประดิษฐ์สินค้าของที่ระลึก

4.4.6 ความเป็นไปได้ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่เขื่อนภูมิพล

- เจ้าหน้าที่ภาครัฐ เอกชน สื่อมวลชนและประชาชนในท้องถิ่น ส่วนใหญ่ให้ความ เห็นว่ามีความเป็นไปได้สูงเนื่องจากมีทรัพยากรที่เป็นธรรมชาติและมีความหลากหลายและยังคงมี สภาพที่สมบูรณ์ตามธรรมชาติ ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาและยังเป็นการใช้พื้นที่ที่มีอยู่ให้เกิด ประโยชน์สูงสุด แต่การพัฒนาดังกล่าวอาจจะต้องใช้เวลาหากจะมีการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศครบ สมบูรณ์ และต้องการให้ให้หน่วยงานของเขื่อนภูมิพลเป็นแกนนำในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในพื้นที่อำเภอสามเงา โดยมีการร่วมกันกับภาคเอกชน หน่วยงานราชการ อาทิ อบต. และ ประชาชนท้องถิ่นร่วมกันปรึกษาหารือในเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเป็นการจัดการ

ท้องถิ่นที่มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมและมีส่วนช่วยในการให้ความรู้และช่วยกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการดำเนินการที่มีมุ่งหวังกำไร แต่เปิดโอกาสในประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมและก่อให้เกิดรายได้กระจายสู่ท้องถิ่นหากการดำเนินงานสามารถเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนแล้ว รายได้ก็จะติดตามเข้ามาเอง

- สำหรับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ กฟผ. เชื้อนภูมิพล มีความคิดเห็นในเรื่องความเป็นไปได้ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สามารถพัฒนาได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น แต่ควรมีการจัดสรรหน่วยงานและบุคลากรที่รับผิดชอบด้านนี้โดยตรง เนื่องจากปัจจุบันประสบปัญหาติดภาระงานประจำทำให้ในบางครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทำให้เกิดความไม่เข้าใจระหว่างเพื่อนร่วมงานประจำ และการประสานงานในเรื่องการมีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศหากมีคณะ หรือนักเรียน นักศึกษาที่สนใจในกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขื่อนภูมิพลล่าช้าทำให้เป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการ รวมทั้งผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังขาดความรู้เฉพาะด้านและขาดการอบรมอย่างต่อเนื่องในการแลกเปลี่ยนความรู้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.5 สรุปข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขื่อนภูมิพล

จากข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เอกชน สื่อมวลชนและประชาชนในท้องถิ่น สามารถสรุปข้อเสนอแนะได้ ดังนี้

- ควรมีนโยบายของผู้บริหารของเขื่อนภูมิพลที่ชัดเจนพร้อมทั้งสนับสนุนและจัดตั้งหน่วยงานและบุคลากรอิสระที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยตรง

ด้านกิจกรรม : รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา

- เขื่อนภูมิพลควรมีการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ที่รับผิดชอบรวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพล เพื่อพัฒนาเป็นจุดขายของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

- เสนอกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยจัดทำเส้นทางจักรยานให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสเส้นทางและศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนในเขื่อนฯ ชุมชนรอบๆ เขื่อน การขี่จักรยานชมการเกษตรสวนลำไย สวนกล้วยไข่ ในเขตอำเภอสามเงาที่ตั้งอยู่รอบๆ บริเวณเขื่อนภูมิพล ที่เป็นเส้นทางที่ไม่ไกลเกินไป โดยมีข้อมูลและแผนที่เส้นทางแจกให้นักท่องเที่ยวได้ทราบ

- กิจกรรมที่ส่งเสริมความรู้ด้านสมุนไพร สร้างสวนสมุนไพร และมีผู้อธิบายให้ความรู้ว่ามีพืชชนิดใดมีคุณสมบัติช่วยรักษาและบรรเทาโรคอะไรได้บ้าง

- ต้องการให้หน่วยงานเขื่อนภูมิพลจัดอบรมให้ประชาชนในพื้นที่ที่พักอาศัยอยู่รอบๆบริเวณเขื่อนภูมิพลได้มีความรู้ในพื้นที่ของตนเอง โดยเฉพาะในเรื่องประวัติความเป็นมาก่อน

สร้างเขื่อน วิถีการดำรงชีวิตของชุมชนบ้านนา วิถีชีวิตการดำรงชีวิตและพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ แหล่งน้ำของชาวแพเหนือเขื่อน แหล่งศึกษาประวัติศาสตร์ที่สำคัญบริเวณอ่างเก็บน้ำเหนือเขื่อน อาทิ พระธาตุลอยน้ำ พระธาตุแก่งสร้อย วัดหน้าผาสามเงา เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่น่าสนใจ และเป็นจุดขายสำคัญได้ หากสามารถกระทำได้จะทำให้เขื่อนภูมิพลจะเป็นจุดรวมเรื่องราว ประวัติศาสตร์ที่สำคัญ และควรเป็นกิจกรรมที่สอดแทรกความรู้ที่มีประโยชน์ให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมซึ่งมีจำนวนมากถึงปีละเกือบสองแสนคน

- ควรมีการศึกษาสร้างเครือข่ายของกิจกรรมการท่องเที่ยว ความปลอดภัยของการท่องเที่ยวและมีการประสานงานในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียงและจังหวัดเดียวกัน จัดตั้งเป็นศูนย์เครือข่ายท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อเกิดความสะดวกต่อนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวที่เขื่อน-ภูมิพลแล้วสามารถเดินทางไปท่องเที่ยวในสถานที่ใกล้เคียงที่สำคัญๆ ต่อได้ในโปรแกรมการท่องเที่ยวต่างๆ เช่น วัดหน้าผาสามเงา น้ำตกทีลอซู ยอดเขาแม่มาลัย ทำให้การท่องเที่ยวครบวงจร ซึ่งจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้เช่นกัน

- ควรมีการจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร บอร์ดนิทรรศการ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อเป็นการให้ความรู้ สร้างจิตสำนึกให้กับ เยาวชน นักเรียน นักศึกษา ที่เข้ามาศึกษาดูงานของเขื่อนภูมิพล

- เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น เนื่องจากหน่วยงานเขื่อนภูมิพลมีความพร้อมในหลายด้าน เช่น ความพร้อมด้านกายภาพ มีสนามกีฬาหลายๆ ชนิด ควรเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันกีฬาต่างๆ ภายในจังหวัดตาก โดยให้ทางเขื่อนภูมิพลสนับสนุนเป็นเจ้าภาพหรือการใช้สถานที่ของเขื่อนภูมิพลเป็นสถานที่ที่นำเสนอผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของจังหวัดตาก หรืออำเภอที่อยู่ใกล้เคียงกับเขื่อนภูมิพล เพื่อเป็นเผยแพร่ชื่อเสียงของเขื่อน-ภูมิพลด้วยเช่นกัน

- ควรมีใบประกาศเกียรติคุณสำหรับผู้ที่มาเดินศึกษาเส้นทางธรรมชาติของเขื่อน-ภูมิพล ในลักษณะของการประกาศว่าเป็นประชากรที่มีคุณภาพ ที่ให้ความสำคัญต่อระบบนิเวศและปฏิบัติตามเงื่อนไขของการเดินเข้าป่าเพื่อศึกษาธรรมชาติ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดคุณค่าในตัวเองว่าเป็นประชากรที่มีคุณภาพคนหนึ่ง

- เสนอให้พัฒนาอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพล เป็นสถานที่ศึกษาพันธุ์ปลาน้ำจืด ซึ่งเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่เป็นนักเรียน นักศึกษา ที่มาศึกษาดูงาน

- เสนอให้มีการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในพื้นที่เขื่อนภูมิพล เนื่องจากมีความพร้อมด้านสนามกีฬา

- ควรมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เป็นที่รู้จัก โดยการเชิญชวนสถานศึกษาที่อยู่รอบๆ เขื่อนภูมิพลและอยู่ในบริเวณจังหวัดตาก เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในห้องเรียนธรรมชาติของนักเรียนนักศึกษา และมีป้ายประชาสัมพันธ์ที่เห็นเด่นชัดเป็นการเชิญชวนทั้งในบริเวณเขื่อนภูมิพลและในจังหวัดตาก และการประชาสัมพันธ์ควรเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

4.6 วิเคราะห์ผลการศึกษาตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง และจากการค้นคว้า สักเกตของผู้วิจัย ประกอบการประมวลวิเคราะห์ตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ นั้น สามารถสรุปได้ดังนี้

- องค์ประกอบด้านพื้นที่

1) ลักษณะแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ

เป็นสถานที่ที่มีความเกี่ยวเนื่องกับธรรมชาติเป็นหลักในด้านระบบนิเวศ แหล่งน้ำ ความสมบูรณ์ของป่าไม้และพันธุ์พืช และยังคงความสวยงามด้านภูมิทัศน์

2) ลักษณะแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นประวัติศาสตร์

พื้นที่ในบริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพล มีสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ เช่น รอยพระพุทธบาทที่คอยเขาหนาม พระธาตุแก่งสร้อย และร่องรอยตำนานเกาะแก่งต่างๆ ในลำน้ำปิงที่เคยเป็นเส้นทางเสด็จของพระราชชายา เจ้าดารารัศมีเมื่อครั้งเสด็จล่องลำน้ำปิงจากเชียงใหม่ลงไปปากน้ำโพ ซึ่งถือเป็นเส้นทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ รวมทั้งเป็นตำนานและเรื่องเล่าเส้นทางการเดินทางของพระนางจามเทวีวงศ์

3) ลักษณะแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นวัฒนธรรม

พื้นที่ในอ่างเก็บน้ำยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางวัฒนธรรมและชุมชนที่สำคัญ ได้แก่ ชุมชนบ้านนาซึ่งอดีตตั้งอยู่บริเวณตำบลบ้านนา ซึ่งเดิมเป็นชุมชนเล็กๆ ที่เก่าแก่ชุมชนหนึ่งของเส้นทางแม่น้ำปิง ลักษณะพื้นที่ของตำบลบ้านนามีภูเขาล้อมรอบ เปรียบเหมือนว่าเป็นรั้วธรรมชาติ ตรงกลางเป็นที่ราบลุ่ม เหมาะแก่การทำนา อาศัยน้ำปิงเป็นทางคมนาคมและใช้อาบดื่ม ภูเขาที่สำคัญ ภูเขาจุงจะ ถือว่าเป็นภูเขาที่ศักดิ์สิทธิ์ มีภูตผีเทวดาอยู่ที่นี่ ชุมชนบ้านนามีความเป็นอยู่ดีมาก พลเมืองมีสามพันกว่าคนอยู่กันด้วยความสงบ ใครๆ มักกล่าวถึงชุมชนแห่งนี้เรียกว่าเป็นตำบลเอกของจังหวัดตาก ซึ่งตำบลบ้านนามีการกล่าวถึงและบันทึกไว้ในหนังสือที่สำคัญหลายฉบับ อาทิ ในแผนที่ทั้งของพระวิภาคภูวดล (เจมส์ แมคคาร์ธี) และของ

ฮอลเล็ต (Hot S. Hallet) ใน A Thousand Miles on an Elephant in the Shan Stated ต่างระบุชื่อ บ้านนา (B. Nah) ไว้บนแผนที่ของเขา โดยเฉพาะบันทึกการเดินทางของฮอลเล็ต ที่ล่องน้ำปิงจาก เชียงใหม่มาถึง บ้านนาในปี พ.ศ. 2419 และการอ้างถึงการเดินทางของแมคลอยด์ (M'Leod) ที่ใช้ เส้นทางอันระหกระเหินระหว่างบ้านนามะละแหม่งในปี พ.ศ. 2380 นอกจากนั้นกระบวนเรือเสด็จ ๆ ของ พระราชชายา เจ้าดารารัศมีใน พ.ศ. 2451 ยังได้แวะพักที่บ้านนา ครั้นนั้นหญิงผู้หนึ่งยังได้รับ พระราชทานผ้าแพรเป็นที่ระลึกด้วย หรือคราวที่สมเด็จพระยาจักรพรรดิราชานุกาพล่อง “ลำนํ้าปิง” ในเดือนกุมภาพันธ์ ปี พ.ศ. 2464 (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์, 2545) ซึ่งถือได้ว่าเป็นพื้นที่ที่ตั้งเดิมของชุมชนที่มีประวัติความเป็นมา วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กำลังจะสูญหายไป

- องค์ประกอบด้านการจัดการ

- 1) มีการจัดการท่องเที่ยวที่ดี ซึ่งในหน่วยงานเขื่อนภูมิพลได้นำเอาระบบ มาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 เข้ามาใช้ในหน่วยงาน ส่งผลให้การจัดการท่องเที่ยวมี ระบบการจัดการขยะ การดูแลสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยวในบริเวณเขื่อนภูมิพลเป็นไปตาม มาตรฐานสากล แต่ระบบมาตรฐานดังกล่าวยังมิได้ครอบคลุมไปถึงขอบเขตอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพล แต่ในทางปฏิบัติในการทิ้งขยะของผู้ประกอบการแพ ก็มีกรรวบรวมขยะขึ้นทางทิ้งบนฝั่งมิได้ทิ้ง ลงในอ่างเก็บน้ำ ซึ่งมีกฎระเบียบในการควบคุมอ่างเก็บน้ำ แต่ไม่มีการตรวจสอบควบคุมอย่าง ต่อเนื่อง
- 2) โครงสร้างขององค์กรเขื่อนภูมิพลเป็นการทำงานระบบรัฐวิสาหกิจ ลักษณะการจัดการในระบบคล้ายกับระบบราชการ ทำให้การดำเนินงานต้องเป็นไปตามขั้นตอนที่ ถูกต้องของ ระเบียบ กฎและข้อบังคับความปลอดภัยขององค์กร การพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบ ใดๆ ที่จะเกิดขึ้นจึงต้องเป็นไปตามกฎระเบียบขององค์กร
- 3) ปัจจุบันขาดบุคลากรและหน่วยงานของเขื่อนภูมิพลที่รับผิดชอบเกี่ยว กับการดำเนินการท่องเที่ยวโดยตรง
- 4) การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศปัจจุบันไม่มีการ ประชาสัมพันธ์เชิงรุกในท้องถิ่นและเขตในจังหวัดตาก
- 5) ปัจจุบันไม่มีการประสานงานและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับหน่วย งานองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจและพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว การบริหารและจัดการ การ วางแผนปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว อาทิ หน่วยงานองค์กรการบริหารส่วนตำบล (อบต.) และสภาตำบล (สต.) ตัวแทนชุมชนในพื้นที่รอบๆ บริเวณเขื่อนภูมิพล กรมเจ้าท่า เป็นต้น

- องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ

1) ปัจจุบันมีกิจกรรมที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้สำหรับนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากปัจจุบันกิจกรรมยังมิได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจัง นอกจากเดินป่าศึกษาเส้นทางธรรมชาติ พายเรือคายัค และเส้นทางจักรยานเสือภูเขา ควรมีการส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มากขึ้น

2) การสื่อความหมายของแหล่งท่องเที่ยวภายในเขื่อนภูมิพล จำนวนและป้ายบอกทาง แผ่นพับ เอกสารแนะนำแหล่งท่องเที่ยวมีความชัดเจน ส่วนป้ายสื่อความหมายธรรมชาติและแนะนำพืชพรรณยังมีน้อย รวมทั้งปัจจุบันยังไม่มีศูนย์นิทรรศการให้ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศของภูมิประเทศ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวของเขื่อนภูมิพล แต่มีนโยบายและแผนที่จะจัดทำศูนย์ดังกล่าวในอนาคต

3) บุคลากรของเขื่อนภูมิพล ประชาชนในท้องถิ่น และผู้ประกอบการเอกชนยังขาดความรู้ขาดความรู้เฉพาะด้านในการสื่อความหมายความรู้ความเข้าใจในระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่นจำนวนเกือบครึ่ง และผู้ประกอบการเอกชนเกือบทั้งหมดขาดความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

- องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

1) ปัจจุบันเขื่อนภูมิพลเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวอยู่ในระดับหนึ่ง ประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่มีส่วนร่วมทางตรงได้แก่ การเปิดให้ผู้ประกอบการเอกชนเข้าร่วมประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวแต่หน่วยงานเขื่อนภูมิพลยังมิได้เปิดโอกาสในการมีส่วนร่วมในการวางแผน และนโยบายในการจัดการท่องเที่ยวภายในเขื่อนภูมิพล การมีส่วนร่วมค้าขายอาหาร สินค้าที่ระลึก การมีส่วนร่วมในการจ้างงาน เป็นต้น และยังมีเปิดโอกาสในประชาชนในท้องถิ่น อาทิ ชุมชนที่อยู่รอบนอกบริเวณใกล้ๆกับเขื่อนภูมิพล นักเรียน นักศึกษา และประชาชนในท้องถิ่นร่วมเป็นมัคคุเทศก์แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่ ในส่วนการมีส่วนร่วมในทางอ้อมนั้น ได้แก่ การเป็นผู้พักอาศัยในแหล่งท่องเที่ยวและร่วมให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ช่วยดูแลสภาพแวดล้อมในบริเวณบ้านพักให้ดูสะอาดเรียบร้อย และการปฏิบัติตนเป็นเจ้าบ้านที่ดีมีอัธยาศัยไมตรีช่วยเหลือ สอดส่องความสะอาด การรักษาสีสิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยที่จะเกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว

2) เขื่อนภูมิพลไม่มีการจัดอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับผู้พักอาศัยในบริเวณและผู้ประกอบการเรือ-แพ ให้มีความรู้ความเข้าใจและ

เกิดจิตสำนึกร่วมกันในการดูแลรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม ส่วนมากกิจกรรมจัดอบรมที่เกิดขึ้นจะเป็นกิจกรรมที่เน้นในเรื่องความปลอดภัยทางน้ำ และความปลอดภัยในบริเวณเขื่อนภูมิพล อาทิ การอบรมอาสาสมัครป้องกันไฟฟ้า เป็นต้น

4.7 เสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในเขื่อนภูมิพล

จากการประมวลวิเคราะห์การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในเขื่อนภูมิพลตามองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 องค์ประกอบแล้วนั้น สามารถสรุปและนำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในเขื่อนภูมิพล เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้ดังนี้

1) หน่วยงานเขื่อนภูมิพลควรมีการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศร่วมกับหน่วยงาน องค์กรในพื้นที่อำเภอสามเงาและจังหวัดตาก โดยมีการร่วมกันระหว่างภาคเอกชน หน่วยงานราชการ อาทิ อบต. และประชาชนท้องถิ่นร่วมก่อตั้งองค์กรร่วมกันเพื่อประสานงานและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องร่วมกันสำรวจพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว และส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งเป็นการสร้างเครือข่ายทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2) มีการปรับเปลี่ยนระบบการจัดการท่องเที่ยวและการประสานงานระหว่างภาคธุรกิจเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปัจจุบันเป็นการสั่งการและควบคุม (Order and Control) ที่เน้นในเรื่องของความปลอดภัยในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวในอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพลเป็นสำคัญ ควรมีการมีประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ อาทิ กรมเจ้าท่า และหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวในอ่างเก็บน้ำ เพื่อมีข้อตกลงและข้อปฏิบัติร่วมกันอย่างถูกต้องและต่อเนื่องต่อการจัดการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในอ่างเก็บน้ำ

3) เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวภายในเขื่อนภูมิพล ร่วมรับรู้และมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการวางแผน และนโยบายการจัดการท่องเที่ยว ภายในเขื่อนภูมิพล เพื่อเกิดความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวหรือร่วมเป็นภาคีผู้ดูแลท้องถิ่น ส่วนหนึ่งเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเหล่านั้นได้เห็นคุณค่าทรัพยากรป่าไม้และเกิดจิตสำนึกรู้คุณค่า เกิดการหวงแหนและคุณค่าในการเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันระหว่างทรัพยากรธรรมชาติกับมนุษย์ที่ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน ซึ่งด้านหนึ่งจะสามารถช่วยลดปัญหาไฟฟ้าที่เกิดขึ้นในบริเวณเขื่อนภูมิพลเป็นประจำในช่วงฤดูแล้ง